

Päätös

12.7.2024

VN/6259/2023
VN/6259/2023-MMM-3

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
Ruokavirasto

Päätös Suomen CAP-suunnitelmassa 2023-2027 käytettävistä valintaperusteista

1. Tausta

Vuosina 2023-2027 yhteistä maatalouspolitiikkaa toteutetaan jäsenmaissa CAP-suunnitelmilla ([linkki perusasetuksiin](#)). Komissio hyväksyi Suomen CAP-suunnitelman 2023-2027 (myöh. CAP-suunnitelma) 31.8.2022.

Yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevan EU-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston (EU) 2021/2115¹ asetus) 79 artiklan perusteella kansallisen hallintoviranomaisen on esitettävä seurantakomiteaa kuultuaan valintaperusteet seuraaviin toimenpiteisiin: investoinnit, nuorten viljelijöiden ja uusien viljelijöiden tilanpidon aloittaminen ja maaseudun yritystoiminnan käynnistäminen, yhteistyö sekä tietämyksen vaihto ja tiedon levittäminen. Manner-Suomessa valintaperusteiden valmistelusta vastaa maa- ja metsätalousministeriö. ELY-keskukset käyttävät valintaperusteita hankkeiden valinnassa. Yleisasetuksen (EU:n yleisasetus (EU) 2021/1060²) 33 artiklan perusteella Leader-ryhmät laativat omat valintaperusteensa.

Valintaperusteiden tarkoituksena on varmistaa hakijoiden yhdenvertainen kohtelu, parantaa varojen käyttöä ja kohdentaa tuki toimenpiteiden tavoitteiden mukaisesti.

Tukihakemuksen eteneminen valintavaiheeseen edellyttää sitä, että hakijaa ja hakemusta koskevat tukiedellytykset täyttyvät. Tukiedellytykset perustuvat CAP-suunnitelmaan ja kansalliseen lainsäädäntöön.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Suomen CAP-suunnitelman 2023-2027 seurantakomitean 19.1.2023 (VN 9941/2022-MMM-32).

¹ Jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maaloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2021/2115 (suunnitelma-asetus)

² Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1305/2021 (yleisasetus)

Postiosoite
Postadress
Postal Address

Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Hallituskatu 3 A
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.mmm@gov.fi

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Suomen CAP-suunnitelman Manner-Suomea koskevien toimenpiteiden valintaperusteet

1. Neuvontapalveluiden valintaperusteet

Neuvontajärjestelmään hyväksymisen edellytyksenä on, että neuvojalla on tehtävänsä laatuun ja laajuuteen nähden riittävä asiantuntemus. Valintaperusteina ovat vähintään toisen asteen tutkinto sekä soveltuva neuvontakokemus, arvonlisävelvollisuus (organisaatio tai neuvoja) ja sitoutuminen sovittuun neuvonnan korvaukseen. Kaikki valintaperusteet on täytettävä.

Korvausta maatalojen neuvontapalveluihin voidaan myöntää tehdystä neuvonnasta hyväksytyille neuvojille tai jos tämä on toisen palveluksessa hänen työnantajalleen. Ruokavirasto valitsee neuvojat tiettyjen Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (1334/2022), jäljempänä toimeenpanolaki, ja alemman asteisten säännösten mukaisesti.

Valintaperusteet:

Neuvonnan alaan soveltuva koulutus^{*)}

- soveltuva toisen asteen tutkinto
- soveltuva opistoasteen tutkinto tai soveltuva alempi korkeakoulututkinto
- soveltuva ylempi korkeakoulututkinto

Soveltuva neuvontakokemus^{**)}

- vähintään 1 vuosi
- muu soveltuva työkokemus huomioidaan vain, jos hakijalla on ainoastaan soveltuva toisen asteen tutkinto

^{*)} Tuotantoeläinten terveydenhuoltosuunnitelman osalta neuvojalta edellytetään eläinlääketieteen lisensiaatin tutkintoa.

^{**)} Energianeuvonnassa joko koulutuksen tai työkokemuksen on oltava tekniseltä alalta.

Valinnan ja rekisteriin hyväksymisen jälkeen neuvojilla on edellytykset ja oikeudet antaa tukikelpoista neuvontaa.

Neuvonnan käyttäjille ei aseteta valintaperusteita. Tavoite on, että mahdollisimman moni viljelijä hyödyntäisi tarjolla olevaa neuvontaa.

2. Kehittämishankkeiden valintaperusteet

2.1 Pisteytyksen periaatteet

Rahoitusta koskevan tukihakemuksen eteneminen pisteytysvaiheeseen edellyttää sitä, että hakijaa ja hakemusta koskevat tukikelpoisuusedellytykset täyttyvät. Tukikelpoisuusedellytykset perustuvat Suomen CAP-suunnitelmaan ja kansalliseen lainsäädäntöön. Valintaperusteet on määritelty toimenpidekohtaisesti (yleishyödylliset investoinnit sekä muut maaseudun kehittämisen investoinnit, laajakaistainvestoinnit, yhteistyöhankkeet, koulutus- ja tiedonvälityshankkeet). Valintaperusteet muodostuvat 4-5 aihealueesta. Jokaisesta kriteerikohdasta hanke voi saada 0-4 pistettä. Hankkeen tulee saada vähintään yksi piste kohdasta 1.

Valintaperusteisiin sovelletaan numeerista 0-4 asteikkoa, jossa mahdollisuus käyttää myös puolikkaita pisteitä. Aihealueiden alla kuvataan, millä perusteilla pisteitä voidaan saada. Sanallinen perustelu tehdään numeerisen arvioinnin ja hakemusten vertailun perusteella. Jokaisesta aihealueesta voi saada enintään 4 pistettä. Mikäli tukihakemus ei täytä valintaperustetta lainkaan tai kriteeriä ei puutteellisten tietojen vuoksi voida arvioida, niin aihealueesta saa nolla pistettä. Aihealueilla määritellään painotuskertoimet prosentteina. Arvioitavista aihealueista on saatava pisteitä siten, että painotettu vähimmäispistemäärä on vähintään 1,5, paitsi EIP-toimenpiteessä, jossa vähimmäispistemäärä on 2,0 pistettä. Valintakäsittelyssä hakemukset laitetaan painotettujen yhteispisteiden mukaiseen paremmuusjärjestykseen.

Leader-ryhmät noudattavat oman strategiansa mukaisia valintaperusteita valitessaan rahoitettavia hankkeita.

2.2 Yhteistyöhankkeet

- Yhteistyötoimet maatalojen kilpailukyvyyn kehittämiseen ja tilojen nykyaikaistamiseen
- Yhteistyötoimet laatu järjestelmien ja tuottajaorganisaatioiden edistämiseksi
- Yhteistyötoimenpiteet nuorten viljelijöiden ja yritystoiminnan edistämiseksi
- Yhteistyötoimet sosioekonomisen rakenteen kehittämiseksi

1. Missä määrin hanke edistää valtakunnallisen CAP-suunnitelman ja alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden toteutumista? (30 %)

4 pistettä: Hanke edistää **merkittävästi** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää merkittävästi myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

3 pistettä: Hanke edistää **hyvin** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää hyvin myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

2 pistettä: Hanke edistää **kohtalaisesti** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

1 piste: Hanke edistää **vähän** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

0 pistettä: Hanke täyttää tukikelpoisuuskriteerit, mutta **ei edistä** riittävästi valtakunnallisia tavoitteita ja alueellisen suunnitelman toteutumista tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2. Millainen on hankkeen kustannustehokkuus? (15 %)

4 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **erinomainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on erittäin kustannustehokasta.

3 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **hyvä**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kustannustehokasta.

2 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **kohtalainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kohtalaisen kustannustehokasta.

1 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **heikko**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on realistista, mutta toteutustavan tulee olla merkittävästi kustannustehokkaampi ja kustannusarviota on päivitettävä.

0 pistettä: Hankesuunnitelma **ei ole** kustannustehokas: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä ei ole kustannustehokasta tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

3. Millainen on hankkeen vaikuttavuus? Mikä on se muutos, mikä jää elämään hankkeen jälkeen (25 %)

4 pistettä: Hanke on **erittäin** vaikuttava. Hankkeen tuloksena syntyvä muutos on merkittävä. Muutos näkyy merkittävästi hankkeen kohderyhmässä tai kehittämisen kohteena olevassa tuotannossa, palvelussa tai toimintatavassa. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **merkittävää** uutuusarvoa ja tuottaa uusia ja toimivia toimintamalleja tai ratkaisuja. Hankkeella on vipuvaikutuksia. Hankkeen tulosten siirrettävyys on erinomainen. Hankkeen tavoitteena on luoda rohkeasti uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja yli alue-, toimiala- tai osaamisrajojen. Hanke lisää merkittävästi yritysten yhteistyötä.

3 pistettä: Hanke on **hyvin** vaikuttava. Hankkeen tuloksena syntyvä muutos on hyvin nähtävissä. Muutos näkyy hyvin hankkeen kohderyhmässä tai kehittämisen kohteena olevassa tuotannossa, palvelussa tai toimintatavassa. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **hyvin** uutuusarvoa. Hankkeen tulosten siirrettävyys on hyvä. Hankkeen tavoitteena on parantaa tilannetta nykyiseen verrattuna. Hankkeen tavoitteena on luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja yli alue-, toimiala- tai osaamisrajojen. Hanke lisää hyvin yritysten yhteistyötä.

2 pistettä: Hanke on **kohtalaisen** vaikuttava. Hankkeen tuloksena syntyvä muutos on kohtalainen. Muutos näkyy kohtalaisesti hankkeen kohderyhmässä tai kehittämisen kohteena olevassa tuotannossa, palvelussa tai toiminta-

tatavassa. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **jonkin verran** uutuusarvoa. Hankkeen tavoitteena on jossain määrin luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja alue-, toimiala- tai osaamisrajapintoja ylittäen. Hanke lisää jossain määrin yritysten yhteistyötä.

1 pistettä: Hanke on vain **vähän** vaikuttava. Hankkeen tuloksena syntyvä muutos on vähäinen. Muutos näkyy vain vähän hankkeen kohderyhmässä tai kehittämisen kohteena olevassa tuotannossa, palvelussa tai toimintatavassa. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **vähän** uutuusarvoa. Hankkeen tavoitteena ei juurikaan ole luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja. Hanke lisää vain vähän yritysten yhteistyötä.

0 pistettä: Hanke täyttää tukikelpoisuuskrityterit, mutta **ei ole vaikuttava** eikä tuota muutosta nykytilanteeseen. Hankkeelta ei ole odotettavissa todellisia vaikutuksia tai lisäarvoa kehityksen kannalta. Hankkeen odotetuilla tuloksilla **ei ole uutuusarvoa**. Hankkeen tavoitteena ei ole luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja. Hanke ei edistä uudistumista tai kumppanuutta tai hanketta ei voida arvioida, koska siitä ei ole riittävästi tietoa.

4. Missä määrin hanke edistää kestävän kehityksen tavoitteita? (15 %)

4 pistettä: Hankkeella on merkittävä vaikutus kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

3 pistettä: Hankkeella on selkeästi tunnistettavissa olevia vaikutuksia kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

2 pistettä: Hankkeella on vähäisiä vaikutuksia kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

1 piste: Hankkeella on heikko kytkentä kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

0 pistettä: Hankkeella ei ole vaikutusta kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

Kokonaiskestävyyden osalta arvioidaan kestävän kehityksen kaikkia puolia: ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista. Taloudellisella kestävydellä tarkoitetaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen hävittämiseen eikä velkaantumiseen. Taloudellinen kestävyys voidaan saavuttaa ennen kaikkea uusiutuvien luonnonvarojen kestävällä käytöllä sekä esimerkiksi resurssi- ja materiaalitehokkuutta parantamalla ja kiertotalouden periaatteita noudattaen. Myös kulttuuriset ja sosiaaliset näkökohdat tulee huomioida arvioitaessa toimenpiteen kokonaiskestävyyttä. Sosiaalista kestävyttä edistäviä toimenpiteitä ovat muun muassa työllisyyden edistäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä ikääntyvän väestön olojen turvaaminen, työ-, asuin- ja elinympäristöjen terveellisuuden, viihtyisyyden ja sosiaalisen toimivuuden parantaminen sekä väestön terveyden ja toimintakyvyn tukeminen. Kulttuurinen kestävä kehitys tarkoittaa kulttuuriin liittyvien asioiden kuten kielten, perinteiden ja tapojen säilyttämistä. Kulttuurisesti kestävässä kehityksessä hyväksytään monimuotoisuus ja tasapainoinen kasvu sekä arvostetaan ja kunnioitetaan kaikkien oikeuksia.

Erialaisten hakemusten arvioinnissa tarvitaan asioiden suhteuttamista ottaen huomioon edellä mainittuja taustatekijöitä.

Kestävän kehityksen merkitystä ja suhdetta kehittämiseen ympäristönäkökulmasta katsottuna voidaan arvioida ottamalla huomioon erityisesti seuraavia tukihakemuksesta ilmeneviä ja arvioida pisteytysmallin avulla niiden toteutumisen vahvuusastetta.

- uusiutuvan energian tuotanto
- uusiutuvan energian käyttö
- lähiruoka, lyhyet jakeluketjut
- kestävät ja terveelliset elintarvikkeet
- parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksien hyödyntäminen
- uuden ja tehokkaamman teknologian käyttöön ottaminen
- käytetyt koneet ja laitteet (valtiontukisääntöjen mukaan mahdollisia pk-yrityksille)
- toteutus alan viimeisintä kehitystä vastaavasti
- energiatehokkuus
- materiaalitehokkuus
- resurssitehokkuus (energia- ja materiaalitehokkuus)
- veden tehokas käyttö
- energian säästö
- vähähiiliset ratkaisut
- hiilineutraalit ratkaisut

- ympäristövaikutuksia lieventävät ratkaisut
- tuotantomenetelmän muuttaminen kestävämpään suuntaan
- olemassa olevien rakennusten hyödyntäminen toiminnassa
- tuki auttaa omaksumaan muutoksia ja selviytymään rajoitteista
- maaseudun resurssien älykäs käyttö biotaloudessa
- maaseudun resurssien älykäs käyttö kiertotaloudessa
- ympäristöystävälliset tuotteet ja palvelut
- ympäristömerkinnät ja sertifikaatit
- puurakentaminen (hiilen sitominen)
- vesien hoito
- vesistön kunnostus
- maaperän hoito tai kunnostus
- kiertotalous

5. Millainen on hankkeen laatu? (15 %)

4 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on **erinomaisesti** selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hankkeen kohderyhmä on erittäin sitoutunut hankkeen toimenpiteisiin. Hanke hyödyntää tehokkaasti asianmukaisinta ja uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeen toteutettavuus on erinomainen. Hankkeessa on erittäin tarkoituksenmukaiset sopimusperusteiset yhteistyökumppanit ja erinomainen kyky toteuttaa hankkeen tavoitteet.

3 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on **hyvin** selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hankkeen kohderyhmä on hyvin sitoutunut hankkeen toimenpiteisiin. Hanke hyödyntää asianmukaisinta ja uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeen toteutettavuus on hyvä. Hankkeessa on hyvät sopimusperusteiset yhteistyökumppanit ja kyky toteuttaa hankkeen tavoitteet hyvin.

2 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat jokseenkin johdonmukaisia. Hankkeen kohderyhmä on sitoutunut hankkeen toimenpiteisiin. Hanke hyödyntää tavanomaista tietoa ja menetelmiä. Hanke on toteutettavissa. Hankkeessa on sopimusperusteiset yhteistyökumppanit ja kyky toteuttaa hankkeen tavoitteet.

1 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on **heikosti** selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat heikosti johdonmukaisia. Hankkeen kohderyhmän sitoutumista ei juurikaan pystytä osoittamaan. Hanke ei hyödynnä uusinta tietoa ja menetelmiä. Hanke on joiltain osin toteutettavissa. Hankkeessa on yhteistyökumppanit ja kyky toteuttaa hankkeen tavoitteet.

0 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet eivät ole selvillä, eivätkä suunnitellut toimet ole johdonmukaisia. Hanke ei ole toteutettavissa tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi. Hankkeessa ei ole aitoja yhteistyökumppaneita

2.2.1 Ilmasto ja ympäristöyhteistyöhankkeet

Yhteistyötoimet ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen

Yhteistyötoimet luonnonvarojen kestävään hoitoon ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseen

1. Missä määrin hanke edistää valtakunnallisen CAP-suunnitelman ja alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden toteutumista? (30 %)

4 pistettä: Hanke edistää **merkittävästi** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää merkittävästi myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

3 pistettä: Hanke edistää **hyvin** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää hyvin myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

2 pistettä: Hanke edistää **kohtalaisesti** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

1 piste: Hanke edistää **vähän** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

0 pistettä: Hanke täyttää tukikelpoisuusstandardit, mutta **ei edistä** riittävästi valtakunnallisia tavoitteita ja alueellisen suunnitelman toteutumista tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2. Millainen on hankkeen kustannustehokkuus? (10 %)

4 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **erinomainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on erittäin kustannustehokasta.

3 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **hyvä**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kustannustehokasta.

2 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **kohtalainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kohtalaisen kustannustehokasta.

1 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **heikko**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on realistista, mutta toteutustavan tulee olla merkittävästi kustannustehokkaampi ja kustannusarviota on päivitettävä.

0 pistettä: Hankesuunnitelma **ei ole** kustannustehokas: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä ei ole kustannustehokasta tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

3. Millainen on hankkeen vaikuttavuus? Mikä on se muutos, mikä jää elämään hankkeen jälkeen (20 %)

4 pistettä: Hanke on **erittäin** vaikuttava. Hankkeen tuloksena syntyvä muutos on merkittävä. Muutos näkyy merkittävästi hankkeen kohderyhmässä tai kehittämisen kohteena olevassa tuotannossa, palvelussa tai toimintatavassa. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **merkittävää** uutuusarvoa ja tuottaa uusia ja toimivia toimintamalleja tai ratkaisuja. Hankkeella on vipuvaikutuksia. Hankkeen tulosten siirrettävyys on erinomainen. Hankkeen tavoitteena on luoda rohkeasti uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja yli alue-, toimiala- tai osaamisrajojen.

3 pistettä: Hanke on **hyvin** vaikuttava. Hankkeen tuloksena syntyvä muutos on hyvin nähtävissä. Muutos näkyy hyvin hankkeen kohderyhmässä tai kehittämisen kohteena olevassa tuotannossa, palvelussa tai toimintatavassa. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **hyvin** uutuusarvoa. Hankkeen tulosten siirrettävyys on hyvä. Hankkeen tavoitteena on parantaa tilannetta nykyiseen verrattuna. Hankkeen tavoitteena on luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja yli alue-, toimiala- tai osaamisrajojen.

2 pistettä: Hanke on **kohtalaisen** vaikuttava. Hankkeen tuloksena syntyvä muutos on kohtalainen. Muutos näkyy kohtalaisesti hankkeen kohderyhmässä tai kehittämisen kohteena olevassa tuotannossa, palvelussa tai toimintatavassa. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **jonkin verran** uutuusarvoa. Hankkeen tavoitteena on jossain määrin luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja alue-, toimiala- tai osaamisrajojen yli.

1 pistettä: Hanke on vain **vähän** vaikuttava. Hankkeen tuloksena syntyvä muutos on vähäinen. Muutos näkyy vain vähän hankkeen kohderyhmässä tai kehittämisen kohteena olevassa tuotannossa, palvelussa tai toimintatavassa. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **vähän** uutuusarvoa. Hankkeen tavoitteena ei juurikaan ole luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja.

0 pistettä: Hanke täyttää tukikelpoisuusstandardit, mutta **ei ole vaikuttava** eikä tuota muutosta nykytilanteeseen. Hankkeelta ei ole odotettavissa todellisia vaikutuksia tai lisäarvoa kehityksen kannalta. Hankkeen odotetuilla tuloksilla **ei ole uutuusarvoa**. Hankkeen tavoitteena ei ole luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja. Hanke ei edistä uudistumista tai kumppanuutta. Tai hanketta ei voida arvioida, koska siitä ei ole riittävästi tietoa.

4. Missä määrin hanke edistää kestävä kehityksen tavoitteita? (25 %)

4 pistettä: Hankkeella on merkittävä vaikutus kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

3 pistettä: Hankkeella on selkeästi tunnistettavissa olevia vaikutuksia kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

2 pistettä: Hankkeella on vähäisiä vaikutuksia kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

1 piste: Hankkeella on heikko kytkentä kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

0 pistettä: Hankkeella ei ole vaikutusta kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

Kokonaiskestävyyden osalta arvioidaan kestävän kehityksen kaikkia puolia: ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista. Taloudellisella kestävyydellä tarkoitetaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen hävittämiseen eikä velkaantumiseen. Taloudellinen kestävyys voidaan saavuttaa ennen kaikkea uusiutuvien luonnonvarojen kestäväällä käytöllä sekä esimerkiksi resurssi- ja materiaalitehokkuutta parantamalla ja kiertotalouden periaatteita noudattaen. Myös kulttuuriset ja sosiaaliset näkökohdat tulee huomioida arvioitaessa toimenpiteen kokonaiskestävyyttä. Sosiaalista kestävyyttä edistäviä toimenpiteitä ovat muun muassa työllisyyden edistäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä ikääntyvän väestön olojen turvaaminen, työ-, asuin- ja elinympäristöjen terveellisyyden, viihtyisyyden ja sosiaalisen toimivuuden parantaminen sekä väestön terveyden ja toimintakyvyn tukeminen. Kulttuurinen kestävä kehitys tarkoittaa kulttuuriin liittyvien asioiden kuten kielten, perinteiden ja tapojen säilyttämistä. Kulttuurisesti kestävässä kehityksessä hyväksytään monimuotoisuus ja tasapainoinen kasvu sekä arvostetaan ja kunnioitetaan kaikkien oikeuksia.

Erialaisten hakemusten arvioinnissa tarvitaan asioiden suhteuttamista ottaen huomioon edellä mainittuja taustatekijöitä.

Kestävän kehityksen merkitystä ja suhdetta kehittämiseen ympäristönäkökulmasta katsottuna voidaan arvioida ottamalla huomioon erityisesti seuraavia tukihakemuksesta ilmeneviä ja arvioida pisteytysmallin avulla niiden toteutumisen vahvuusastetta.

- uusiutuvan energian tuotanto
- uusiutuvan energian käyttö
- lähiruoka, lyhyet jakeluketjut
- kestävät ja terveelliset elintarvikkeet
- parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksien hyödyntäminen
- uuden ja tehokkaamman teknologian käyttöön ottaminen
- käytetyt koneet ja laitteet (valtiontukisääntöjen mukaan mahdollisia pk-yrityksille)
- toteutus alan viimeisintä kehitystä vastaavasti
- energiatehokkuus
- materiaalitehokkuus
- resurssitehokkuus (energia- ja materiaalitehokkuus)
- veden tehokas käyttö
- energian säästö
- vähähiiliset ratkaisut
- hiilineutraalit ratkaisut
- ympäristövaikutuksia lieventävät ratkaisut
- tuotantomenetelmän muuttaminen kestävämpään suuntaan
- olemassa olevien rakennusten hyödyntäminen toiminnassa
- tuki auttaa omaksumaan muutoksia ja selviytymään rajoitteista
- maaseudun resurssien älykäs käyttö biotaloudessa
- maaseudun resurssien älykäs käyttö kiertotaloudessa
- ympäristöystävälliset tuotteet ja palvelut
- ympäristömerkinnät ja sertifikaatit
- puurakentaminen (hiilen sitominen)
- vesien hoito
- vesistön kunnostus
- maaperän hoito tai kunnostus
- kiertotalous

5. Millainen on hankkeen laatu? (15 %)

4 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on erinomaisesti selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hanke hyödyntää tehokkaasti asianmukaisinta ja uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeen toteutettavuus on erinomainen.

3 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on hyvin selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hanke hyödyntää asianmukaisinta ja uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeen toteutettavuus on hyvä.

2 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat jokseenkin johdonmukaisia. Hanke hyödyntää tavanomaista tietoa ja menetelmiä. Hanke on toteutettavissa.

1 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on heikosti selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat heikosti johdonmukaisia. Hanke ei hyödynnä uusinta tietoa ja menetelmiä. Hanke on joiltain osin toteutettavissa.

0 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet eivät ole selvillä, eivätkä suunnitellut toimet ole johdonmukaisia. Hanke ei ole toteutettavissa tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2.2.2 Yhteistyöhankkeet: Älykäs kylä

1. Missä määrin hanke edistää valtakunnallisen CAP-suunnitelman ja alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden toteutumista? (30 %)

4 pistettä: Hanke edistää **merkittävästi** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää merkittävästi myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

3 pistettä: Hanke edistää **hyvin** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää hyvin myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

2 pistettä: Hanke edistää **kohtalaisesti** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

1 piste: Hanke edistää **vähän** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

0 pistettä: Hanke täyttää tukikelpoisuuskaavat, mutta **ei edistä** riittävästi valtakunnallisia tavoitteita ja alueellisen suunnitelman toteutumista tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2. Millainen on hankkeen kustannustehokkuus? (10 %)

4 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **erinomainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on erittäin kustannustehokasta.

3 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **hyvä**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kustannustehokasta.

2 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **kohtalainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kustannustehokasta.

1 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **heikko**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on realistista, mutta toteutustavan tulee olla merkittävästi kustannustehokkaampi ja kustannusarviota on päivitettävä.

0 pistettä: Hankesuunnitelma **ei ole** kustannustehokas: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä ei ole kustannustehokasta tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

3. Missä määrin hankesuunnitelma osoittaa hankkeen tarvelähtöisyyttä, parhaan tiedon käyttöä (ryhmän koostumus) ja sitoutumista (30 %)

4 pistettä: hankesuunnitelma osoittaa tarvelähtöisyyttä, parhaan tiedon käyttöä (ryhmän koostumus) ja sitoutumista **erittäin merkittävästi**. Sitoutuminen ja toimijoiden kumppanuus on osoitettu erittäin selkein toimenpitein.

3 pistettä: hankesuunnitelma osoittaa tarvelähtöisyyttä, parhaan tiedon käyttöä (ryhmän koostumus) ja sitoutumista **selkeästi**. Sitoutuminen ja toimijoiden kumppanuus on osoitettu selkein toimenpitein.

2 pistettä: hankesuunnitelma osoittaa tarvelähtöisyyttä, parhaan tiedon käyttöä (ryhmän koostumus) ja sitoutumista **jonkin verran**. Sitoutumista ja toimijoiden kumppanuutta on osoitettu jonkin verran.

1 pistettä: hankesuunnitelma osoittaa tarvelähtöisyyttä, parhaan tiedon käyttöä (ryhmän koostumus) ja sitoutumista **vähäisessä määrin**.

0 pistettä: hankesuunnitelmassa **ei ole tarvelähtöisyyttä**, eikä sitoutumista pystytä osoittamaan tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

4. Missä määrin ja miten rohkeasti hanke uudistaa toimintaa, käytänteitä / mahdollistaa uudistumista ja uusia ratkaisuja ja uutta kumppanuutta (30 %)

4 pistettä: Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **merkittävä** uutuusarvoa ja tuottaa uusia ja toimivia toimintamalleja tai ratkaisuja. Hankkeen tavoitteena on luoda rohkeasti uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja yli alue-, toimiala- tai osaamisrajojen. Hankkeella on vipuvaikutuksia. Hankkeen tulosten siirrettävyys on erinomainen.

3 pistettä: Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **hyvin** uutuusarvoa. Hankkeen tavoitteena on parantaa tilannetta nykyiseen verrattuna. Hankkeen tavoitteena on luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja yli alue-, toimiala- tai osaamisrajojen. Hankkeen tulosten siirrettävyys on hyvä.

2 pistettä: Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **jonkin verran** uutuusarvoa. Hankkeen tavoitteena on jossain määrin luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja alue-, toimiala- tai osaamisrajoja ylittäen.

1 pistettä: Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **vähän** uutuusarvoa. Hankkeen tavoitteena ei juurikaan ole luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja.

0 pistettä: Hankkeen odotetuilla tuloksilla **ei ole uutuusarvoa**. Hankkeen tavoitteena ei ole luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja. Hanke ei edistä uudistumista tai kumppanuutta tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2.2.3. Maaseudun innovaatioryhmät - EIP

Maaseudun innovaatioryhmien valintaryhmä arvioi hakemuksia seuraavilla **valintaperusteilla** (sulkeissa kriteerin painotuskerroin):

1. Missä määrin hanke edistää CAP-suunnitelman ja/ tai alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden toteutumista ja kestävästä kehitystä? (20 %)

4 pistettä: Hanke edistää **merkittävästi** suunnitelman tavoitteiden toteutumista ja kestävästä kehitystä.

3 pistettä: Hanke edistää **hyvin** suunnitelman tavoitteiden toteutumista ja kestävästä kehitystä.

2 pistettä: Hanke edistää **kohtalaisesti** suunnitelman tavoitteiden toteutumista ja kestävästä kehitystä.

1 piste: Hanke edistää vähän suunnitelman tavoitteiden toteutumista ja kestävästä kehitystä.

0 pistettä: Hanke täyttää tukikelpoisuusstandardit, mutta **ei edistä** riittävästi suunnitelman toteutumista tai kestävästä kehitystä.

2. Missä määrin EIP-ryhmän koostumus osoittaa hankkeen sitoutuneisuutta? (20 %)

4 pistettä: Kaikkien EIP-ryhmän jäsenten sitoutuneisuus hankkeen tavoitteisiin ja tuloksiin on **erittäin suuri**. EIP-ryhmän koostumus on hankkeen tavoitteiden saavuttamisen kannalta erinomainen.

3 pistettä: EIP-ryhmän jäsenten sitoutuneisuus hankkeen tavoitteisiin ja tuloksiin on **hyvä**. EIP-ryhmän koostumus on hankkeen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tasapainoinen.

2 pistettä: EIP-ryhmän jäsenten sitoutuneisuus hankkeen tavoitteisiin ja tuloksiin on **kohtalainen**. EIP-ryhmän kokoonpanosta puuttuu jokin tavoitteiden saavuttamisen kannalta oleellinen osapuoli.

1 piste: EIP-ryhmän jäsenten sitoutuneisuus hankkeen tavoitteisiin ja tuloksiin on **heikko**. EIP-ryhmän kokoonpanosta puuttuu yksi tai useampi oleellinen osapuoli. Alkutuotantoyritykset eivät ole aktiivinen osapuoli hankkeessa.

0 pistettä: Hankkeessa **ei ole** EIP-ryhmää. Yhteistyökumppaneina ei ole alkutuotantoyrityksiä.

3. Kuinka todennäköistä on, että hanke tuottaa innovaation tai uuden menetelmän tai toimintamallin, jolla on laajaa käytännön tarvetta alkutuotannolle? (30 %)

4 pistettä: **Erittäin todennäköistä:** Hankkeessa on mukana uuden innovaation toteutumisen kannalta erinomaista asiantuntemusta. Idea on alkutuotannosta lähtöisin. Toteutuessaan innovaatiolla on erittäin laaja hyödynnettävyysspotentiaali.

3 pistettä: **Hyvin todennäköistä:** Hankkeessa on mukana uuden innovaation toteutumisen kannalta hyvää asiantuntemusta. Idea on alkutuotannosta lähtöisin. Toteutuessaan innovaatiolla on laaja hyödynnettävyysspotentiaali.

2 pistettä: **Melko todennäköistä:** Hankkeessa on mukana uuden innovaation toteutumisen kannalta melko hyvää asiantuntemusta, mutta joltain osin asiantuntemusta olisi hyvä täydentää. Alkutuotantoyritykset ovat aktiivisesti mukana hankkeessa. Toteutuessaan innovaatiolla on hyödynnettävyysspotentiaalia.

1 piste: **Todennäköisyys on vähäinen:** On mahdollista, että hanke tuottaa uuden innovaation, mutta todennäköisyys on alhainen. Hankkeessa ei ole mukana kaikkia innovaation kehittämisessä oleellisia osapuolia. Innovatiolla ei ole laajaa hyödynnettävyysspotentiaalia.

0 pistettä: Hankkeessa **ei ole** elementtejä, jotka tuottaisivat jotain uutta.

4. Millainen on hankesuunnitelman laatu ja toteutettavuus? (15 %)

4 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on **erinomaisesti** selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hanke hyödyntää tehokkaasti asianmukaisinta ja uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeen toteutettavuus on erinomainen. Hankkeessa on erittäin tarkoituksenmukaiset sopimusperusteiset yhteistyökumppanit ja erinomainen kyky toteuttaa hankkeen tavoitteet.

3 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on **hyvin** selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hanke hyödyntää asianmukaisinta ja uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeen toteutettavuus on hyvä. Hankkeessa on hyvät sopimusperusteiset yhteistyökumppanit ja kyky toteuttaa hankkeen tavoitteet hyvin.

2 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat **kohtalaisen** johdonmukaisia. Hanke hyödyntää tavanomaista tietoa ja menetelmiä. Hanke on toteutettavissa. Hankkeessa on sopimusperusteiset yhteistyökumppanit ja kyky toteuttaa hankkeen tavoitteet.

1 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on **heikosti** selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat heikosti johdonmukaisia. Hanke ei hyödynnä uusinta tietoa ja menetelmiä. Hanke on joiltain osin toteutettavissa. Hankkeessa on yhteistyökumppanit ja kyky toteuttaa hankkeen tavoitteet.

0 pistettä: Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet eivät ole selvillä, eivätkä suunnitellut toimet ole johdonmukaisia. Hanke ei ole toteutettavissa tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi. Hankkeessa **ei ole** aitoja yhteistyökumppaneita.

5. Millainen on hankkeen kustannustehokkuus suhteessa hankkeessa tavoiteltaviin tuloksiin? (15 %)

4 pistettä: Hankkeen kustannustehokkuus on **erinomainen:** hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on erittäin kustannustehokasta.

3 pistettä: Hankkeen kustannustehokkuus on **hyvä:** hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kustannustehokasta.

2 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **kohtalainen:** hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kohtalaisen kustannustehokasta.

1 piste: Kustannustehokkuus on **heikko:** hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on realistista, mutta toteutustavan tulee olla merkittävästi kustannustehokkaampi ja kustannusarviota on päivitettävä.

0 pistettä: Hankesuunnitelma **ei ole** kustannustehokas: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä ei ole kustannustehokasta tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2.3 Investoinnit

2.3.1 Yleishyödylliset Ilmasto- ja ympäristöinvestoinnit

- yleishyödylliset investoinnit ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen
- yleishyödylliset investoinnit luonnonvarojen kestävään hoitoon
- yleishyödylliset investoinnit luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi

2.3.2 Maaseudun palvelujen ja toimintaympäristön kehittämisen investoinnit

- yleishyödylliset investoinnit maaseudun toimintaympäristön kehittämiseksi

1. Missä määrin hanke edistää valtakunnallisen CAP-suunnitelman ja alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden toteutumista? (30 %)

4 pistettä: Hanke edistää **merkittävästi** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää merkittävästi myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

3 pistettä: Hanke edistää **hyvin** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää hyvin myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

2 pistettä: Hanke edistää **kohtalaisesti** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

1 piste: Hanke edistää **vähän** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

0 pistettä: Hanke täyttää tukikelpoisuuskaavat, mutta **ei edistä** riittävästi valtakunnallisia tavoitteita ja alueellisen suunnitelman toteutumista tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2. Millainen on hankkeen kustannustehokkuus? (15 %)

4 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **erinomainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on erittäin kustannustehokasta.

3 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **hyvä**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kustannustehokasta.

2 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **kohtalainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kohtalaisen kustannustehokasta.

1 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **heikko**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on realistista, mutta toteutustavan tulee olla merkittävästi kustannustehokkaampi ja kustannusarviota on päivitettävä.

0 pistettä: Hankesuunnitelma **ei ole** kustannustehokas: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä ei ole kustannustehokasta tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

3. Miten vaikuttava hanke on? Mikä on se muutos, mikä jää elämään hankkeen jälkeen? (20 %)

4 pistettä: Hanke uudistaa ja parantaa **merkittävästi** maaseudun toimintaympäristöä tai toimintamahdollisuuksia / edistää ympäristö-, ilmastotavoitteita ja/tai innovaatioiden tuottamista tai käyttöönottoa. Hanke ratkaisee erityiskysymyksiä. Hankkeen tulosten siirrettävyys on erinomainen. Hanke edistää merkittävästi yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden lisääntymistä.

3 pistettä: Hanke uudistaa ja parantaa **hyvin** maaseudun toimintaympäristöä tai toimintamahdollisuuksia / edistää ympäristö-, ilmastotavoitteita ja/tai innovaatioiden tuottamista tai käyttöönottoa. Hankkeen tulosten siirrettävyys on hyvä. Hanke edistää hyvin yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden lisääntymistä.

2 pistettä: Hanke uudistaa ja parantaa **jonkin verran** maaseudun toimintaympäristöä ja toimintamahdollisuuksia / edistää ympäristö-, ilmastotavoitteita ja/tai innovaatioiden tuottamista tai käyttöönottoa. Hankkeen tulokset ovat siirrettävissä jossain määrin. Hanke edistää jonkin verran yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden lisääntymistä.

1 piste: Hanke uudistaa ja parantaa **vain vähäisessä määrin** maaseudun toimintaympäristöä ja toimintamahdollisuuksia / edistää ympäristö-, ilmastotavoitteita ja/tai innovaatioiden tuottamista tai käyttöönottoa. Hankkeen tulosten siirrettävyys on vähäinen. Hanke edistää vähäisessä määrin yhteistyön ja/tai yhteisöllisyyden lisääntymistä.

0 pistettä: Hanke **ei paranna** toimintaympäristöä ja/tai sillä ei ole odotettavissa vaikutuksia toimintamahdollisuuksiin / se ei edistä ympäristö-, ilmastotavoitteita ja/tai innovaatioiden tuottamista tai käyttöönottoa tai se ei muuten tuota lisäarvoa tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

4. Missä määrin hanke edistää kestävän kehityksen tavoitteita? (15 %)

4 pistettä: Hankkeella on merkittävä vaikutus kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

3 pistettä: Hankkeella on selkeästi tunnistettavissa olevia vaikutuksia kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

2 pistettä: Hankkeella on vähäisiä vaikutuksia kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

1 piste: Hankkeella on heikko kytkentä kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

0 pistettä: Hankkeella ei ole vaikutusta kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

Kokonaiskestävyyden osalta arvioidaan kestävän kehityksen kaikkia puolia: ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista. Taloudellisella kestävyydellä tarkoitetaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen hävittämiseen eikä velkaantumiseen. Taloudellinen kestävyys voidaan saavuttaa ennen kaikkea uusiutuvien luonnonvarojen kestävällä käytöllä sekä esimerkiksi resurssi- ja materiaalitehokkuutta parantamalla ja kiertotalouden periaatteita noudattaen. Myös kulttuuriset ja sosiaaliset näkökohdat tulee huomioida arvioitaessa toimenpiteen kokonaiskestävyyttä. Sosiaalista kestävyttä edistäviä toimenpiteitä ovat muun muassa työllisyyden edistäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä ikääntyvän väestön olojen turvaaminen, työ-, asuin- ja elinympäristöjen terveellisyys, viihtyisyyden ja sosiaalisen toimivuuden parantaminen sekä väestön terveyden ja toimintakyvyn tukeminen. Kulttuurinen kestävä kehitys tarkoittaa kulttuuriin liittyvien asioiden kuten kielten, perinteiden ja tapojen säilyttämistä. Kulttuurisesti kestävässä kehityksessä hyväksytään monimuotoisuus ja tasapainoinen kasvu sekä arvostetaan ja kunnioitetaan kaikkien oikeuksia.

Erialaisten hakemusten arvioinnissa tarvitaan asioiden suhteuttamista ottaen huomioon edellä mainittuja taustatekijöitä.

Kestävän kehityksen merkitystä ja suhdetta kehittämiseen ympäristönäkökulmasta katsottuna voidaan arvioida ottamalla huomioon erityisesti seuraavia tukihakemuksesta ilmeneviä ja arvioida pisteytysmallin avulla niiden toteutumisen vahvuusastetta.

- uusiutuvan energian tuotanto
- uusiutuvan energian käyttö
- lähiruoka, lyhyet jakeluketjut
- kestävät ja terveelliset elintarvikkeet
- parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksien hyödyntäminen
- uuden ja tehokkaamman teknologian käyttöön ottaminen
- käytetyt koneet ja laitteet (valtiontukisääntöjen mukaan mahdollisia pk-yrityksille)
- toteutus alan viimeisintä kehitystä vastaavasti
- energiatehokkuus
- materiaalitehokkuus
- resurssitehokkuus (energia- ja materiaalitehokkuus)
- veden tehokas käyttö
- energian säästö
- vähähiiliset ratkaisut
- hiilineutraalit ratkaisut
- ympäristövaikutuksia lieventävät ratkaisut
- tuotantomenetelmän muuttaminen kestävämpään suuntaan
- olemassa olevien rakennusten hyödyntäminen toiminnassa

- tuki auttaa omaksumaan muutoksia ja selviytymään rajoitteista
- maaseudun resurssien älykäs käyttö biotaloudessa
- maaseudun resurssien älykäs käyttö kiertotaloudessa
- ympäristöystävälliset tuotteet ja palvelut
- ympäristömerkinnät ja sertifikaatit
- puurakentaminen (hiilen sitominen)
- vesien hoito
- vesistön kunnostus
- maaperän hoito tai kunnostus
- kiertotalous

5. Millainen on hankkeen laatu ja toteutettavuus? (20 %)

4 pistettä: Hankkeen laatu ja toteutettavuus on **erinomainen**. Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on **erinomaisesti** selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Investoinnin kytkentä muuhun kehittämistoimintaan on kuvattu. Investointiin liittyvä aiempi toiminta ja sen jälkeinen toiminta on kuvattu. Hanke hyödyntää tehokkaasti asianmukaisinta ja uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeen toteutettavuus on erinomainen. Hankkeen suunnitelma-asiakirjat ovat erittäin laadukkaat, suunnittelijana on investoinnin laadun ja vaikuttavuuden tunteva, kokenut ja hyvät referenssit omaava suunnittelija.

3 pistettä: Hankkeen laatu ja toteutettavuus on **hyvä**. Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on **hyvin** selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat johdonmukaisia. Hankkeen tavoitteena on parantaa tilannetta nykyiseen verrattuna. Hankkeen tavoitteena on luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja yli alue-, toimiala- tai osaamisrajojen. Hankkeen toteutettavuus on hyvä. Hankkeen suunnitelma-asiakirjat ovat laadukkaat, suunnittelijana on investoinnin laatuun nähden asiantunteva suunnittelija.

2 pistettä: Hankkeen laatu ja toteutettavuus on **tydyttävää**. Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet ovat jokseenkin johdonmukaisia. Hanke hyödyntää tavanomaista tietoa ja menetelmiä. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **jonkin verran** lisäarvoa. Hankkeen tavoitteena on jossain määrin luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja alue-, toimiala- tai osaamisrajoja ylittäen. Hankkeen suunnitelma-asiakirjat ovat asianmukaiset, hankkeella on asiantunteva suunnittelija.

1 pistettä: Hankkeen laadussa ja toteutettavuudessa on puutteita. Hankkeen tavoitteet, menetelmät, kohderyhmä ja sen tarpeet on heikosti selvitetty ja analysoitu ja suunnitellut toimet eivät ole johdonmukaisia. Hanke ei hyödynnä uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeen odotetuilla tuloksilla on **vähän** lisäarvoa. Hankkeen tavoitteena ei juurikaan ole luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja. Hankkeella on asiantunteva suunnittelija, mutta hankkeen suunnitelma-asiakirjoissa on puutteita.

0 pistettä: Hankkeen laatu ja toteutettavuus on **heikko**. Hankkeen odotetuilla tuloksilla **ei ole lisäarvoa**. Hankkeen tavoitteena ei ole luoda uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia, uusia kumppanuuksia tai toimintamalleja. Hanke ei edistä uudistumista tai kumppanuutta tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2.3.3 Laajakaistainvestoinnit

1. Missä määrin hanke edistää valtakunnallisen CAP-suunnitelman ja alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden toteutumista? (30 %)

4 pistettä: Hanke edistää **merkittävästi** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää merkittävästi myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

3 pistettä: Hanke edistää **hyvin** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää hyvin myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

2 pistettä: Hanke edistää **kohtalaisesti** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

1 piste: Hanke edistää **vähän** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

0 pistettä: Hanke täyttää tukikelpoisuuskriteerit, mutta **ei edistä** riittävästi valtakunnallisia tavoitteita ja alueellisen suunnitelman toteutumista tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2. Millainen on hankkeen kustannustehokkuus? (20 %)

4 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **erinomainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on erittäin kustannustehokasta.

3 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **hyvä**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kustannustehokasta.

2 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **kohtalainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kohtalaisen kustannustehokasta.

1 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **heikko**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on realistista, mutta toteutustavan tulee olla merkittävästi kustannustehokkaampi ja kustannusarviota on päivitettävä.

0 pistettä: Hankesuunnitelma **ei ole** kustannustehokas: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä ei ole kustannustehokasta tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

3. Millainen on hankkeen laatu ja toteutettavuus? (30 %)

4 pistettä: Hankkeen laatu ja toteutettavuus on **erinomainen**. Hankesuunnitelma on erinomaisesti perusteltu ja valmisteltu: hankkeen tavoite ja tarve on konkreettisesti osoitettu ja toteutussuunnitelma ja -vaihtoehdot vastaavat erinomaisesti tavoitteita. Hanketta varten on tehty yksityiskohtainen kysyntäkartoitus, joka sisältää liittymisitoumukset.

3 pistettä: Hankkeen laatu ja toteutettavuus on **hyvä**: hankkeen tavoite ja tarve on osoitettu ja toteutussuunnitelma ja -vaihtoehdot vastaavat hyvin asetettuja tavoitteita. Hanketta varten on tehty kysyntäkartoitus.

2 pistettä: Hankkeen laatu ja toteutettavuus on **kohtalaista**. Tavoite ja tarve on osoitettu kohtalaisesti ja toteutussuunnitelma ja -vaihtoehdot vastaavat kohtalaisesti asetettuja tavoitteita. Hankesuunnitelma on tehty arvioidun kysynnän perusteella.

1 pistettä: Hankkeen laatu ja toteutettavuus on **heikko**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on ainakin osittain epärealistista. Liittymien kysyntää ei ole hyväksyttävällä tavalla selvitetty tai arvioitu.

0 pistettä: Hanke **ei ole** laadukas eikä toteutettava: hanketta ei ole valmisteltu, hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä ei ole realistista tai hanketta ei voida arvioida, koska siitä ei ole riittävästi tietoa. Liittymien kysyntää ei ole lainkaan arvioitu tai selvitetty.

4. Investoinnin toteutuspaikka (20 %)

4 pistettä: Harvaan asuttu maaseutu

3 pistettä: Enimmäkseen harvaan asuttu maaseutu, muuten ydinmaaseutua

2 pistettä: Harvaan asuttua maaseutua ja ydinmaaseutua

1 pistettä: Ydinmaaseutua ja kaupungin läheistä maaseutua

0 pistettä: kaupunkialueet ja kaupungin kehysalue

2.4 Koulutushankkeet

1. Missä määrin hanke edistää valtakunnallisen CAP-suunnitelman ja alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden toteutumista? (30 %)

4 pistettä: Hanke edistää **merkittävästi** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää merkittävästi myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

3 pistettä: Hanke edistää **hyvin** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää hyvin myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

2 pistettä: Hanke edistää **kohtalaisesti** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

1 piste: Hanke edistää **vähän** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

0 pistettä: Hanke täyttää tukikelpoisuuskaavat, mutta **ei edistä** riittävästi valtakunnallisia tavoitteita ja alueellisen suunnitelman toteutumista tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2. Millainen on hankkeen kustannustehokkuus? (15 %)

4 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **erinomainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on erittäin kustannustehokasta.

3 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **hyvä**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kustannustehokasta.

2 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **kohtalainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kohtalaisen kustannustehokasta.

1 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **heikko**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on realistista, mutta toteutustavan tulee olla merkittävästi kustannustehokkaampi ja kustannusarviota on päivitettävä.

0 pistettä: Hankesuunnitelma **ei ole** kustannustehokas: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä ei ole kustannustehokasta tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

3. Millainen on hankkeen vaikuttavuus? Mikä on se muutos, mikä jää elämään hankkeen jälkeen (20 %)

4 pistettä: Hanke lisää **merkittävästi** uutta osaamista ja tietoa. Osaamisen lisäämiseen, uuden tiedon välitykseen ja käytäntöön viemiseen liittyvät tavoitteet ja keinot ovat vakuuttavia ja ajanmukaisia. Hanke hyödyntää laajasti tutkimustiedon ja muun hanketoiminnan tuloksia ja kytkee niitä toteutukseen. Hankkeella on vipuvaikutuksia.

3 pistettä: Hanke lisää **hyvin** osaamista. Osaamisen lisäämisen ja käytäntöön viemiseen liittyvät tavoitteet ja keinot ovat vakuuttavia. Hanke hyödyntää tutkimus- ja hanketoiminnan tuloksia ja kytkee niitä toteutukseen.

2 pistettä: Hanke lisää osaamista **jonkin verran**. Osaamisen lisäämisen tavoitteet ja keinot ovat selkeitä ja uskottavia.

1 pistettä: Hanke lisää osaamista vain **vähän**. Osaamisen tai tiedon levittämiseen liittyvät tavoitteet ja menetelmät ovat heikot. Hanke ei ole konkreettinen tai sen aihe ei ole kovin ajankohtainen.

0 pistettä: Hanke **ei lisää** osaamista. Osaamisen tai tiedon levittämiseen liittyvät tavoitteet ja menetelmät ovat epärealistiset ja huonot tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

4. Missä määrin hanke edistää kestävä kehityksen tavoitteita? (20 %)

4 pistettä: Hankkeella on merkittävä vaikutus kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

3 pistettä: Hankkeella on selkeästi tunnistettavissa olevia vaikutuksia kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

2 pistettä: Hankkeella on vähäisiä vaikutuksia kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

1 piste: Hankkeella on heikko kytkentä kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

0 pistettä: Hankkeella ei ole vaikutusta kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

Kokonaiskestävyyden osalta arvioidaan kestävän kehityksen kaikkia puolia: ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista. Taloudellisella kestävyydellä tarkoitetaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen hävittämiseen eikä velkaantumiseen. Taloudellinen kestävyys voidaan saavuttaa ennen kaikkea uusiutuvien luonnonvarojen kestävällä käytöllä sekä esimerkiksi resurssi- ja materiaalitehokkuutta parantamalla ja kiertotalouden periaatteita noudattaen. Myös kulttuuriset ja sosiaaliset näkökohdat tulee huomioida arvioitaessa toimenpiteen kokonaiskestävyyttä. Sosiaalista kestävyyttä edistäviä toimenpiteitä ovat muun muassa työllisyyden edistäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä ikääntyvän väestön olojen turvaaminen, työ-, asuin- ja elinympäristöjen terveellisuuden, viihtyisyyden ja sosiaalisen toimivuuden parantaminen sekä väestön terveyden ja toimintakyvyn tukeminen. Kulttuurinen kestävä kehitys tarkoittaa kulttuuriin liittyvien asioiden kuten kielten, perinteiden ja tapojen säilyttämistä. Kulttuurisesti kestävässä kehityksessä hyväksytään monimuotoisuus ja tasapainoinen kasvu sekä arvostetaan ja kunnioitetaan kaikkien oikeuksia.

Erilaisten hakemusten arvioinnissa tarvitaan asioiden suhteuttamista ottaen huomioon edellä mainittuja taustatekijöitä.

Kestävän kehityksen merkitystä ja suhdetta kehittämiseen ympäristönäkökulmasta katsottuna voidaan arvioida ottamalla huomioon erityisesti seuraavia tukihakemuksesta ilmeneviä ja arvioida pisteytysmallin avulla niiden toteutumisen vahvuusastetta.

- uusiutuvan energian tuotanto
- uusiutuvan energian käyttö
- lähiruoka, lyhyet jakeluketjut
- kestävät ja terveelliset elintarvikkeet
- parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksien hyödyntäminen
- uuden ja tehokkaamman teknologian käyttöön ottaminen
- käytetyt koneet ja laitteet (valtiontukisääntöjen mukaan mahdollisia pk-yrityksille)
- toteutus alan viimeisintä kehitystä vastaavasti
- energiatehokkuus
- materiaalitehokkuus
- resurssitehokkuus (energia- ja materiaalitehokkuus)
- veden tehokas käyttö
- energian säästö
- vähähiiliset ratkaisut
- hiilineutraalit ratkaisut
- ympäristövaikutuksia lieventävät ratkaisut
- tuotantomenetelmän muuttaminen kestävämpään suuntaan
- olemassa olevien rakennusten hyödyntäminen toiminnassa
- tuki auttaa omaksumaan muutoksia ja selviytymään rajoitteista
- maaseudun resurssien älykäs käyttö biotaloudessa
- maaseudun resurssien älykäs käyttö kiertotaloudessa
- ympäristöystävälliset tuotteet ja palvelut
- ympäristömerkinnät ja sertifikaatit
- puurakentaminen (hiilen sitominen)
- vesien hoito
- vesistön kunnostus
- maaperän hoito tai kunnostus
- kiertotalous

5. Millainen on hankkeen laatu? (15 %)

4 pistettä: Hankkeen kohderyhmä ja sen tarpeet on **erinomaisesti** selvitetty ja analysoitu. Hankkeella on hyvät edellytykset jalostaa tietoa kohderyhmän tarpeisiin. Välitettävä tieto kytkeytyy käytäntöön ja toimet ovat johdonmukaisia. Menetelmät ovat nykyaikaiset ja kohderyhmälle sopivat. Hanke ylittää ja hyödyntää alue-, toimiala- tai osaamisrajapintoja. Hankkeen toteutettavuus on erinomainen.

3 pistettä: Hankkeen kohderyhmä ja sen tarpeet on **hyvin** selvitetty ja analysoitu ja osaamisen lisääntyminen on suunnitelmallista ja johdonmukaista. Menetelmät ovat nykyaikaiset, kohderyhmälle sopivat ja tavoitteet realistisia. Hankkeen toteutettavuus on hyvä.

2 pistettä: Hankkeen kohderyhmää ja sen tarpeita on selvitetty **jonkin verran**. Tavoitteet ovat realistiset. Menetelmissä luotetaan perinteisiin menetelmiin. Hankkeen toteutettavuus on kohtalainen.

1 piste: Hankkeen kohderyhmää ja sen tarpeita on selvitetty **välttävästi**. Tavoitteet eivät ole realistisia. Menetelmissä luotetaan perinteisiin menetelmiin. Hankkeen toteutettavuus on välttävä.

0 pistettä: Hankkeen laatu on **huono**. Sen kohderyhmä ja tavoitteet eivät ole selkeitä. Hankkeen toteutettavuus on heikko tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2.5 Tiedonvälityshankkeet

1. Missä määrin hanke edistää valtakunnallisen CAP-suunnitelman ja alueellisen maaseudun kehittämisuunnitelman tavoitteiden toteutumista? (30 %)

4 pistettä: Hanke edistää **merkittävästi** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää merkittävästi myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

3 pistettä: Hanke edistää **hyvin** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista. Hanke edistää hyvin myös muiden toimialaansa tai alueeseen liittyvien valtakunnallisten strategioiden ja tavoitteiden toteutumista.

2 pistettä: Hanke edistää **kohtalaisesti** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

1 piste: Hanke edistää **vähän** valtakunnallisen CAP-suunnitelman tavoitteiden ja alueellisen suunnitelman toteutumista.

0 pistettä: Hanke täyttää tukikelpoisuuskaavat, mutta **ei edistä** riittävästi valtakunnallisia tavoitteita ja alueellisen suunnitelman toteutumista tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2. Millainen on hankkeen kustannustehokkuus? (15 %)

4 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **erinomainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on erittäin kustannustehokasta.

3 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **hyvä**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kustannustehokasta.

2 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **kohtalainen**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on kohtalaisen kustannustehokasta.

1 pistettä: Hankesuunnitelman kustannustehokkuus on **heikko**: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä on realistista, mutta toteutustavan tulee olla merkittävästi kustannustehokkaampi ja kustannusarviota on päivitettävä.

0 pistettä: Hankesuunnitelma **ei ole** kustannustehokas: hankkeen tavoitteiden saavuttaminen suunnitelluilla toimenpiteillä ei ole kustannustehokasta tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

3. Missä määrin hanke lisää tietoa ja edistää tiedon tehokasta hyödyntämistä, millainen on hankkeen vaikuttavuus? Mikä on se muutos, mikä jää elämään hankkeen jälkeen (20 %)

4 pistettä: Hanke lisää **merkittävästi** tietoa. Uuden tiedon välitykseen ja käytäntöön viemiseen liittyvät tavoitteet ja keinot ovat erittäin vakuuttavia. Hanke hyödyntää laajasti tutkimustiedon ja muun hanketoiminnan tuloksia ja kytkee niitä toteutukseen. Hankkeella on vipuvaikutuksia. Hanke välittää tehokkaasti, laajasti ja monikanavaisesti tietoa ja on saatavilla erinomaisesti hankkeen jälkeenkin. Hanke tukee innovaatio toimintaa.

3 pistettä: Hanke lisää **hyvin** tietoa. Tiedon lisäämisen ja käytäntöön viemiseen liittyvät tavoitteet ja keinot ovat vakuuttavia. Hanke hyödyntää tutkimus- ja hanketoiminnan tuloksia ja kytkee niitä toteutukseen. Hanke välittää tehokkaasti ja monikanavaisesti tietoa ja tietoa on hyvin saatavilla myös hankkeen jälkeen.

2 pistettä: Hanke lisää tietoa **jonkin verran**. Tiedonvälittämisen tavoitteet ja keinot ovat selkeitä ja uskottavia, mutta hankkeessa ei hyödynnetä tutkimustietoa tai osaamisrajapintoja kovin laajasti. tietoa on saatavilla myös hankkeen jälkeen.

1 piste: Hanke lisää tietoa **vain vähän**. Tiedonvälittämisen tavoitteet ja keinot eivät ole selkeitä ja uskottavia, eikä hankkeessa hyödynnetä tutkimustietoa tai osaamisrajapintoja kovin laajasti. Tiedonvälittämisen menetelmät eivät ole ajanmukaisia. Hankkeessa välitettyä tietoa ei juurikaan ole saatavilla hankkeen jälkeen.

0 pistettä: Hanke **ei lisää** tietoa tai se lisää sitä vain pienelle ryhmälle. Tiedonvälittämisen tavoitteet ja menetelmät ovat heikot. Hanke ei ole konkreettinen tai sen aihe ole ajankohtainen tai muuten tuota lisäarvoa tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

4. Missä määrin hanke edistää kestävän kehityksen tavoitteita? (20 %)

4 pistettä: Hankkeella on merkittävä vaikutus kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

3 pistettä: Hankkeella on selkeästi tunnistettavissa olevia vaikutuksia kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

2 pistettä: Hankkeella on vähäisiä vaikutuksia kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

1 piste: Hankkeella on heikko kytkentä kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen.

0 pistettä: Hankkeella ei ole vaikutusta kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseen tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

Kokonaiskestävyyden arvioidaan kestävän kehityksen kaikkia puolia: ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista. Taloudellisella kestävyydellä tarkoitetaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen hävittämiseen eikä velkaantumiseen. Taloudellinen kestävyys voidaan saavuttaa ennen kaikkea uusiutuvien luonnonvarojen kestävällä käytöllä sekä esimerkiksi resurssi- ja materiaalitehokkuutta parantamalla ja kiertotalouden periaatteita noudattaen. Myös kulttuuriset ja sosiaaliset näkökohdat tulee huomioida arvioitaessa toimenpiteen kokonaiskestävyyttä. Sosiaalista kestävyyttä edistäviä toimenpiteitä ovat muun muassa työllisyyden edistäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä ikääntyvän väestön olojen turvaaminen, työ-, asuin- ja elinympäristöjen terveellisyys, viihtyisyyden ja sosiaalisen toimivuuden parantaminen sekä väestön terveyden ja toimintakyvyn tukeminen. Kulttuurinen kestävä kehitys tarkoittaa kulttuuriin liittyvien asioiden kuten kielten, perinteiden ja tapojen säilyttämistä. Kulttuurisesti kestävässä kehityksessä hyväksytään monimuotoisuus ja tasapainoinen kasvu sekä arvostetaan ja kunnioitetaan kaikkien oikeuksia.

Erilaisten hakemusten arvioinnissa tarvitaan asioiden suhteuttamista ottaen huomioon edellä mainittuja taustatekijöitä.

Kestävän kehityksen merkitystä ja suhdetta kehittämiseen ympäristönäkökulmasta katsottuna voidaan arvioida ottamalla huomioon erityisesti seuraavia tukihakemuksesta ilmeneviä ja arvioida pisteytysmallin avulla niiden toteutumisen vahvuusastetta.

- uusiutuvan energian tuotanto
- uusiutuvan energian käyttö
- lähiruoka, lyhyet jakeluketjut
- kestävät ja terveelliset elintarvikkeet
- parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksien hyödyntäminen
- uuden ja tehokkaamman teknologian käyttöön ottaminen
- käytetyt koneet ja laitteet (valtiontukisääntöjen mukaan mahdollisia pk-yrityksille)
- toteutus alan viimeisintä kehitystä vastaavasti
- energiatehokkuus
- materiaalitehokkuus
- resurssitehokkuus (energia- ja materiaalitehokkuus)
- veden tehokas käyttö
- energian säästö
- vähähiiliset ratkaisut
- hiilineutraalit ratkaisut
- ympäristövaikutuksia lieventävät ratkaisut
- tuotantomenetelmän muuttaminen kestävämpään suuntaan
- olemassa olevien rakennusten hyödyntäminen toiminnassa
- tuki auttaa omaksumaan muutoksia ja selviytymään rajoitteista
- maaseudun resurssien älykäs käyttö biotaloudessa
- maaseudun resurssien älykäs käyttö kiertotaloudessa
- ympäristöystävälliset tuotteet ja palvelut
- ympäristömerkinnät ja sertifikaatit

- puurakentaminen (hiilen sitominen)
- vesien hoito
- vesistön kunnostus
- maaperän hoito tai kunnostus
- kiertotalous

5. Millainen on hankkeen laatu? (15 %)

4 pistettä: Hankkeen kohderyhmä ja sen tarpeet on **erinomaisesti** selvitetty ja analysoitu. Hanke hyödyntää tehokkaasti asianmukaisinta ja uusinta tietoa ja menetelmiä. Hankkeella on hyvät edellytykset jalostaa tietoa laajojenkin kohderyhmien tarpeisiin. Välitettävä tieto kytkeytyy käytäntöön ja toimet ovat johdonmukaisia. Menetelmät ovat nykyaikaiset ja kohderyhmälle sopivat. Hanke ylittää ja hyödyntää alue-, toimiala- tai osaamisrajapintoja. Hankkeen toteutettavuus on erinomainen.

3 pistettä: Hankkeen kohderyhmä ja sen tarpeet on **hyvin** selvitetty ja analysoitu ja tiedonvälittäminen on suunnitelmallista ja johdonmukaista. Menetelmät ovat nykyaikaiset, kohderyhmälle sopivat ja tavoitteet realistisia. Hankkeen toteutettavuus on hyvä.

2 pistettä: Hankkeen kohderyhmää ja sen tarpeita on selvitetty jonkin verran. Tavoitteet ovat realistiset. Menetelmissä luotetaan perinteisiin menetelmiin. Hankkeen toteutettavuus on välttävä.

1 piste: Hankkeen kohderyhmää ja sen tarpeita on selvitetty **vähän**. Tavoitteet ja suunnitellut toimet eivät ole kovin realistisia. Menetelmissä luotetaan perinteisiin menetelmiin. Hankkeen toteutettavuus on välttävä.

0 pistettä: Hankkeen kohderyhmä ja sen tarpeet eivät ole selkeitä. Tavoitetta ja toimia ei ole selkeästi määritetty. Hankkeen toteutettavuus on **heikko** tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi.

2.6 Valtakunnalliset hankkeet

Hyväksyttävien hankkeiden valinnassa noudatetaan yhtenäisiä CAP-suunnitelman valintakriteereitä. Lisäksi valtakunnallisten hankkeiden tulee täyttää seuraavat kriteerit:

- Hanke toteutetaan koko maassa tai vähintään kuuden ELY-keskuksen alueella, ja hankkeen tulokset ovat hyödynnettävissä koko maassa.
- Hanke on tarkoituksenmukaista toteuttaa valtakunnallisena. Samansisältöinen hanke voidaan toteuttaa laajalla alueella yhdellä päätöksellä, eikä sitä ole tarkoituksenmukaista rahoittaa alueellisena tai alueiden välisenä.
- Hankkeen arvioinnissa otetaan huomioon puoltavina seikkoina seuraavat valintaperusteet:
 - Hankkeen toteuttamiseksi on olemassa valtakunnallinen yhteistyöverkosto tai se luodaan hankkeen aikana tai se syntyy hankkeen tuloksena myöhemmin.
 - Hanke kokoaa eri puolella maata olevia kohderyhmiä ja edunsaajia yhden hankkeen piiriin.
 - Hanke täydentää alueellisia ja paikallisia hankkeita: Hanke tuo lisäarvoa alueellisiin hankkeisiin sekä alueellisiin ja paikallisiin ohjelmiin/suunnitelmiin tai hanke luo lisäarvoa toimimalla valtakunnallisena pilottina.

3. Maaseudun yritysrahoituksen valintaperusteet

3.1 Yleistä

Maaseudun yritysrahoitusta koskevan tukihakemuksen etenemien valintavaiheeseen edellyttää sitä, että hakijaa ja hakemusta koskevat tukiedellytykset täyttyvät. Tukiedellytykset perustuvat Suomen CAP-suunnitelmaan 2023-2027 ja kansalliseen lainsäädäntöön.

Valintaperusteita käytetään tukihakemusten arviointiin ja niitä sovelletaan yritysten käynnistämistä, kehittämistä ja investointeja koskeviin toimenpiteisiin.

Valintaperusteet muodostuvat kuudesta aihealueesta: toimenpiteen toteutuspaikka, soveltavuus, toteutettavuus, liiketoiminnallisuus, työllisyysvaikutukset sekä kokonaiskestävyys.

Aihealueiden yhteydessä on kuvattu, millä perusteilla pisteitä voi saada. Pisteytystä tehtäessä valitaan kustakin aihealueesta arvioitavana olevaa tukihakemusta vastaava kuvausteksti ja pistemäärä. Jos pisteytystä koskeva kuvausteksti ei tuenhakijoina olevien yritysten ja toimialojen heterogeenisyydestä johtuen sovellu kirjaimellisesti kyseisen tukihakemuksen arviointiin, valitaan vaihtoehdoksi kuvausteksti, joka lähinnä soveltuu kyseisen tukihakemuksen arviointiin.

Valintaperusteisiin sovelletaan numeerista 0-4 asteikkoa, jossa mahdollisuus käyttää puolikkaita pisteitä välillä 0,5-3,5. Mikäli toimenpidettä koskeva tukihakemus ei täytä tiettyä valintaperustetta lainkaan, saa aihealueesta nolla pistettä. Jokaisesta aihealueesta tulee saada vähintään 0,5 pistettä. Numeerisen arvioinnin ja hakemusten vertailun perusteella tehdään lisäksi sanallinen perustelu.

Aihealueille on määritelty painotuskertoimet. Kertoimet on ilmaistu aihealueittain prosentteina siten, että niistä tulee yhteensä 100 prosenttia. Arvioitavan toimenpiteen kokonaispistemäärä saadaan kertomalla aihealueen pistemäärä painotuskertoimella ja laskemalla nämä luvut yhteen. Painotetun yhteispistemäärän tulee olla vähintään 2,0 pistettä.

3.2 Yritysten käynnistämistä, kehittämistä ja investointeja koskevien toimenpiteiden valintaperusteet

1. Toimenpiteen toteutuspaikka (15 %)

Harvaan asuttu maaseutu: 4 = vastaa erinomaisesti

Ydinmaaseutu: 3 = vastaa hyvin

Kaupungin läheinen maaseutu: 2 = vastaa kohtalaisesti

Kaupungin kehysalue: 1 = vastaa heikosti

Kaupunkialue: 0 = ei vastaa (poisrajattu kaupunkialue), 0,5 pistettä annetaan kuitenkin silloin, kun kyseessä on tukikelpoiseksi määritelty ulompi kaupunkialue tai muu tukikelpoiseksi määritelty alue.

2. Toimenpiteen soveltuvuus (20 %)

Toimenpiteellä on merkittävä vaikutus alueellisten tavoitteiden saavuttamiseen: 4 = vastaa erinomaisesti

Toimenpiteellä on selkeästi tunnistettavissa olevia vaikutuksia alueellisten tavoitteiden saavuttamiseksi: 3 = vastaa hyvin

Toimenpiteellä on vähäisiä vaikutuksia alueellisten tavoitteiden saavuttamiseen: 2 = vastaa kohtalaisesti

Toimenpiteellä on heikko kytkentä alueellisten tavoitteiden saavuttamiseen: 1 = vastaa heikosti

Toimenpiteellä ei ole riittävästi vaikutusta alueellisten tavoitteiden saavuttamiseen tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi: 0 = ei vastaa

3. Toimenpiteen toteutettavuus (10 %)

Toimenpiteen toteuttamiskelpoisuus on erinomainen ja toteutustapa on korkeatasoinen. Toimenpide on määritelty erittäin selkeästi ja se tukee yrityksen toiminnan käynnistymistä tai kehittymistä merkittävästi. 4 = vastaa erinomaisesti

Toimenpiteen toteuttamiskelpoisuus on hyvä ja toteutustapa on laadukas. Toimenpide on määritelty selkeästi ja se tukee yrityksen toiminnan käynnistymistä tai kehittymistä kohtalaisesti: 3 = vastaa hyvin

Toimenpide on toteutettavissa ja sen toteutustapa vastaa perustasoa. Toimenpide on määritelty melko selkeästi ja se tukee yrityksen toiminnan käynnistymistä tai kehittymistä riittäväällä tavalla: 2 = vastaa kohtalaisesti

Toimenpiteen toteuttamisen edellytykset ovat heikot. Toimenpidettä ei ole määritelty tarpeeksi selkeästi eikä se tue yrityksen toiminnan käynnistymistä tai kehittymistä riittäväällä tavalla: 1 = vastaa heikosti

Toimenpide ei ole toteuttamiskelpoinen tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi: 0 = ei vastaa

4. Toimenpiteen liiketoiminnallisuus (25 %)

Toimenpide antaa merkittävää lisäarvoa taloudelliselle toiminnalle ja sillä on merkittävä vaikutus yrityksen liiketoimintaedellytysten parantamiseen, kilpailukyvyyn vahvistamiseen, tuottavuuteen, yritystoiminnan jatkuvuuteen sekä sitä kautta merkittäviä vaikutuksia pitkän aikavälin tuottavuuden kasvulle (esimerkiksi digitalisaation avulla): 4 = vastaa erinomaisesti

Toimenpide antaa erityistä lisäarvoa taloudelliselle toiminnalle ja sillä on erityistä vaikutusta yrityksen liiketoimintaedellytysten parantamiseen, kilpailukyvyyn vahvistamiseen, tuottavuuteen yritystoiminnan jatkuvuuteen sekä sitä kautta parantavia vaikutuksia pitkän aikavälin tuottavuuden kasvulle (esimerkiksi digitalisaation avulla): 3 = vastaa hyvin

Toimenpide antaa lisäarvoa taloudelliselle toiminnalle tai sen elpymiselle ja sillä on vaikutusta yrityksen liiketoimintaedellytysten parantamiseen, kilpailukyvyyn vahvistamiseen, tuottavuuteen, yritystoiminnan jatkuvuuteen sekä sitä kautta vaikutuksia pitkän aikavälin tuottavuuden kasvulle (esimerkiksi digitalisaation avulla): 2= vastaa kohtalaisesti

Toimenpide antaa vähäistä lisäarvoa taloudelliselle toiminnalle tai sen elpymiselle ja sillä on vähäinen vaikutus yrityksen uudistumiseen, liiketoimintaedellytysten parantamiseen, kilpailukyvyyn vahvistamiseen, tuottavuuteen, yritystoiminnan jatkuvuuteen sekä sitä kautta vähäisiä vaikutuksia pitkän aikavälin tuottavuuden kasvulle (esimerkiksi digitalisaation avulla): 1 = vastaa heikosti

Toimenpide ei anna lisäarvoa taloudelliselle toiminnalle tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi: 0 = ei vastaa

5. Toimenpiteen työllisyysvaikutukset henkilötyövuosina (15 %)

Yritykseen odotetaan syntyvän vähintään 4 työpaikkaa: 4 = vastaa erinomaisesti

Yritykseen odotetaan syntyvän 2-3 työpaikkaa: 3 = vastaa hyvin

Yritykseen syntyy todennäköisesti vähintään yksi työpaikka: 2= vastaa kohtalaisesti

Yrityksen työpaikat säilyvät ennallaan tai työpaikkojen syntyminen on epävarmaa: 1 = vastaa heikosti

Yrityksen työpaikat vähenevät tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi: 0 = ei vastaa, 0,5 pistettä annetaan kuitenkin silloin, kun työpaikat vähenevät yrityksen tehostaessa toimintaansa (esimerkiksi digitalisaation avulla).

6. Toimenpiteen kokonaiskestävyys (15 %)

Toimenpide toteutetaan siten, että sillä on merkittävä vaikutus kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen. Toimenpiteen myötä yrityksellä on merkittävästi paremmat valmiudet tarjota asiakkailleen kestäviä palveluita tai kestävästi valmistettuja tuotteita: 4 = vastaa erinomaisesti

Toimenpide toteutetaan siten, että sillä on selkeästi tunnistettavissa olevia vaikutuksia kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen. Investoinnin myötä yrityksellä on hyvät valmiudet tarjota asiakkailleen kestäviä palveluita tai kestävästi valmistettuja tuotteita: 3 = vastaa hyvin

Toimenpide toteutetaan siten, että sillä on vähäisiä vaikutuksia kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen. Toimenpiteen myötä yrityksellä on tavanomaista paremmat valmiudet tarjota asiakkailleen kestäviä palveluita tai kestävästi valmistettuja tuotteita: 2= vastaa kohtalaisesti

Toimenpide toteutetaan siten, että sillä on heikko kytkentä kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen. Toimenpiteen myötä yrityksellä on tavanomaiset valmiudet tarjota asiakkailleen kestäviä palveluita tai kestävästi valmistettuja tuotteita: 1 = vastaa heikosti

Toimenpiteellä ei ole vaikutusta kestävä kehityksen periaatteiden toteutumiseen tai arviointia ei voida tehdä puuttuvan tiedon vuoksi: 0 = ei vastaa

4. Maatalouden rakennetuen valintaperusteet

4.1 Yleistä

Tukihakemuksen eteneminen valintavaiheeseen edellyttää sitä, että hakijaa ja hakemusta koskevat tukiedellytykset täyttyvät. Tukiedellytykset perustuvat Suomen CAP-suunnitelmaan ja kansalliseen lainsäädäntöön. Maatilojen kilpailukyyn kehittämistä ja tilojen nykyaikaistamista edistävissä investoinneissa hankkeen vaikutus talouteen ja kilpailukyyn painottuu, mutta tärkeä merkitys on myös ilmasto- ja ympäristövaikutuksilla sekä mahdollisilla vaikutuksilla tuotanto-olosuhteisiin. Energiainvestoinneissa, ympäristön tilaa ja kestäväää tuotantotapaa sekä eläinten hyvinvointia ja bioturvallisuutta edistävissä investoinneissa painottuvat puolestaan ilmasto-, ympäristö- ja tuotanto-olosuhdevai-
kutukset, mutta merkitystä on myös mahdollisilla vaikutuksilla yrityksen talouteen ja kilpailukyyn. Nuoren viljelijän aloitustuessa huomioidaan tilan taloudelliset ja tuotannolliset edellytykset sekä tilan kehittämistoimet ja tuotannon kestävyys.

Pisteytystä tehtäessä valitaan kunkin aihealueen yhteydestä pisteytystä koskeva kuvausteksti, joka parhaiten soveltuu kyseisen tukihakemuksen arviointiin. Valintaperusteisiin sovelletaan numeerista 0-3 asteikkoa, jossa on mahdollisuus käyttää myös puolikkaita pisteitä. Aihealueiden alla kuvataan, millä perusteilla pisteitä voi saada. Sanallinen perustelu tehdään numeerisen arvioinnin ja hakemusten vertailun perusteella.

4.2 Maatalouden investoinnit

Investoinnit maatilojen kilpailukyyn kehittämiseen ja tilojen nykyaikaistamiseen

1. Vaikutus tuen kohteena olevan yrityksen talouteen*

3 pistettä: Hakemus osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan merkittävästi yrittäjätuloa/ taloudellista tulosta. Hakemus osoittaa hankkeen olevan erittäin kannattava.

2 pistettä: Hakemus osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan yrittäjätuloa/ taloudellista tulosta. Hakemus osoittaa hankkeen olevan hyvin kannattava.

1 piste: Hakemus osoittaa suunnitellun investoinnin parantavan jonkin verran yrittäjätuloa/ taloudellista tulosta. Hakemus osoittaa hankkeen olevan kannattava.

0 pistettä: Hakemus ei osoita suunnitellun investoinnin parantavan yrittäjätuloa/ taloudellista tulosta. Hakemus ei osoita hankkeen parantavan kannattavuutta.

2. Vaikutus tuen kohteena olevan yrityksen kilpailukyyn*

3 pistettä: Hakemus osoittaa, että suunniteltu investointi parantaa merkittävästi yrityksen hintakilpailukykyä (esimerkiksi laskee tuotteen yksikkökustannuksia joko tuomalla skaalaetuja, edistämällä resurssitehokkuutta esimerkiksi mahdollistamalla uusimman teknologian, digitalisaation ja innovatiivisten ratkaisujen hyödyntämisen, parantamalla työn ja/tai pääoman tuottavuutta tai yhteistyön kautta) tai parantaa merkittävästi yrityksen laadullista kilpailukykyä (esimerkiksi liittyy osaksi ruokaketjun kehittämistä, edesauttaa tuottamaan entistä kehittyneempiä, uudenlaisia tuotteita, parantaa tuotteiden laatua tai auttaa vastaamaan kulutuskysynnän muutoksiin).

2 pistettä: Hakemus osoittaa, että suunniteltu investointi parantaa yrityksen hintakilpailukykyä (laskee tuotteen yksikkökustannuksia joko tuomalla skaalaetuja, edistämällä resurssitehokkuutta esimerkiksi mahdollistamalla uusimman teknologian, digitalisaation ja innovatiivisten ratkaisujen hyödyntämisen, parantamalla työn ja/tai pääoman tuottavuutta tai yhteistyön kautta) tai parantaa yrityksen laadullista kilpailukykyä (esimerkiksi liittyy osaksi ruokaketjun kehittämistä, edesauttaa tuottamaan entistä kehittyneempiä, uudenlaisia tuotteita, parantaa tuotteiden laatua tai auttaa vastaamaan kulutuskysynnän muutoksiin).

1 piste: Hakemus osoittaa, että suunniteltu investointi parantaa jonkin verran yrityksen hintakilpailukykyä (esimerkiksi laskee tuotteen yksikkökustannuksia joko tuomalla skaalaetuja, edistämällä resurssitehokkuutta esimerkiksi mahdollistamalla uusimman teknologian, digitalisaation ja innovatiivisten ratkaisujen hyödyntämisen, parantamalla työn ja/tai pääoman tuottavuutta tai yhteistyön kautta) tai parantaa jonkin verran yrityksen laadullista kilpailukykyä (esimerkiksi liittyy osaksi ruokaketjun kehittämistä, edesauttaa tuottamaan entistä kehittyneempiä, uudenlaisia tuotteita, parantaa tuotteiden laatua tai auttaa vastaamaan kulutuskysynnän muutoksiin).

0 pistettä: Hakemus ei osoita suunnitellun investoinnin parantavan yrityksen hintakilpailukykyä eikä laadullista kilpailukykyä.

*Kriteereistä 1 (vaikutus talouteen) ja 2 (vaikutus kilpailukykyyn) on saatava yhteensä vähintään yksi piste.

3. Vaikutus ympäristöön ja ilmastoon

3 pistettä: Hanke edistää merkittävästi tuotannon positiivisia ympäristö- ja ilmastovaikutuksia (esimerkiksi lisää hiilinieluja/ tehostaa niiden toimintaa, tuottaa energiatehokkaita rakennus- ja logistiikkaratkaisuja, hyödyntää parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksia, käyttää soveltuvin osin hiilineutraaleja ja/tai hiiltä sitovia rakennusmateriaaleja, edistää lannan ja muiden orgaanisten aineiden hyödyntämistä, parantaa eläinten tuottavuutta ja kestävyyttä, edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä tai tuottaa lisäarvoa tila- ja maaseutuympäristöön).

Ja/tai hanke vähentää merkittävästi tuotannon negatiivisia ympäristövaikutuksia (esimerkiksi vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä, vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä tai vähentää ravinnehuuhtoumia).

2 pistettä: Hanke edistää tuotannon positiivisia ympäristö- ja ilmastovaikutuksia (esimerkiksi lisää hiilinieluja/ tehostaa niiden toimintaa, tuottaa energiatehokkaita rakennus- ja logistiikkaratkaisuja, hyödyntää parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksia, käyttää soveltuvin osin hiilineutraaleja ja/tai hiiltä sitovia rakennusmateriaaleja, edistää lannan ja muiden orgaanisten aineiden hyödyntämistä, parantaa eläinten tuottavuutta ja kestävyyttä, edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä tai tuottaa lisäarvoa tila- ja maaseutuympäristöön).

Ja/tai hanke vähentää tuotannon negatiivisia ympäristövaikutuksia (esimerkiksi vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä, vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä tai vähentää ravinnehuuhtoumia).

1 piste: Hanke edistää jonkin verran tuotannon positiivisia ympäristö- ja ilmastovaikutuksia (esimerkiksi lisää hiilinieluja/ tehostaa niiden toimintaa, tuottaa energiatehokkaita rakennus- ja logistiikkaratkaisuja, hyödyntää parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksia, käyttää soveltuvin osin hiilineutraaleja ja/tai hiiltä sitovia rakennusmateriaaleja, edistää lannan ja muiden orgaanisten aineiden hyödyntämistä, parantaa eläinten tuottavuutta ja kestävyyttä, edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä tai tuottaa lisäarvoa tila- ja maaseutuympäristöön).

Ja/tai hanke vähentää jonkin verran tuotannon negatiivisia ympäristövaikutuksia (esimerkiksi vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä, vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä tai vähentää ravinnehuuhtoumia).

0 pistettä: Hanke ei edistä tuotannon positiivisia tai vähennä tuotannon negatiivisia ympäristö- ja ilmastovaikutuksia.

4. Vaikutus tuotanto-olosuhteisiin

3 pistettä: Hanke parantaa merkittävästi tilan tuotanto-olosuhteita (esimerkiksi toiminnallisuutta, työhyvinvointia, työturvallisuutta, tuotantohygieniaa, bioturvaa, eläinten hyvinvointia tuotantorakennuksessa, parantaa varastointiolosuhteita, suunnittelussa on otettu erittäin hyvin huomioon toiminnan kehittämis- ja/tai laajentamismahdollisuudet tulevaisuudessa).

2 pistettä: Hanke parantaa tilan tuotanto-olosuhteita (esimerkiksi toiminnallisuutta, työhyvinvointia, työturvallisuutta, tuotantohygieniaa, bioturvaa, eläinten hyvinvointia tuotantorakennuksessa, parantaa varastointiolosuhteita, suunnittelussa on otettu hyvin huomioon toiminnan kehittämis- ja/tai laajentamismahdollisuudet tulevaisuudessa).

1 piste: Hanke parantaa jonkin verran tilan tuotanto-olosuhteita (esimerkiksi toiminnallisuutta, työhyvinvointia, työturvallisuutta, tuotantohygieniaa, bioturvaa, eläinten hyvinvointia tuotantorakennuksessa, parantaa varastointiolosuhteita, suunnittelussa on otettu huomioon toiminnan kehittämis- ja/tai laajentamismahdollisuudet tulevaisuudessa).

0 pistettä: Hanke ei paranna tilan tuotanto-olosuhteita.

Ympäristön tilaa ja kestävästä tuotantotapaa edistävät investoinnit, energiainvestoinnit sekä eläinten hyvinvointia ja bioturvallisuutta edistävät investoinnit

1. Vaikutus ympäristöön*

3 pistettä: Hanke edistää merkittävästi tuotannon positiivisia ympäristövaikutuksia (esimerkiksi parantaa pellon kasvukuntoa tai maan rakennetta, edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä, tuottaa lisäarvoa tila- ja maaseutuympäristöön) tai vähentää merkittävästi tuotannon negatiivisia ympäristövaikutuksia (esimerkiksi vähentää ravinnehuuhtoumia).

2 pistettä: Hanke edistää tuotannon positiivisia ympäristövaikutuksia (esimerkiksi parantaa pellon kasvukuntoa tai maan rakennetta, edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä, tuottaa lisäarvoa tila- ja maaseutuympäristöön) tai vähentää tuotannon negatiivisia ympäristövaikutuksia (esimerkiksi vähentää ravinnehuuhtoumia).

1 piste: Hanke edistää jonkin verran tuotannon positiivisia ympäristövaikutuksia (esimerkiksi parantaa pellon kasvukuntoa tai maan rakennetta, edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä, tuottaa lisäarvoa tila- ja maaseutuympäristöön) tai vähentää jonkin verran tuotannon negatiivisia ympäristövaikutuksia (esimerkiksi vähentää ravinnehuuhtoumia).

0 pistettä: Hanke ei edistä tuotannon positiivisia tai vähennä tuotannon negatiivisia ympäristövaikutuksia.

2. Vaikutus ilmastoon*

3 pistettä: Hanke vähentää merkittävästi kasvihuonekaasujen päästöjä ja/tai lisää hiilinieluja/ tehostaa niiden toimintaa (esimerkiksi tuottaa energiatehokkaita rakennus- ja logistiikkaratkaisuja, hyödyntää parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksia, syrjäyttää fossiilisten polttoaineiden käyttöä, edistää lannan ja muiden orgaanisten aineiden hyödyntämistä, käyttää soveltuvin osin hiilineutraaleja ja/tai hiiltä sitovia rakennusmateriaaleja, parantaa peltojen vesitalouden toimivuutta, parantaa eläinten tuottavuutta ja kestävyyttä tai vähentää pellon raivaustarvetta).

2 pistettä: Hanke vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä ja/tai lisää hiilinieluja/ tehostaa niiden toimintaa (esimerkiksi tuottaa energiatehokkaita rakennus- ja logistiikkaratkaisuja, hyödyntää parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksia, syrjäyttää fossiilisten polttoaineiden käyttöä, edistää lannan ja muiden orgaanisten aineiden hyödyntämistä, käyttää soveltuvin osin hiilineutraaleja ja/tai hiiltä sitovia rakennusmateriaaleja, parantaa peltojen vesitalouden toimivuutta, parantaa eläinten tuottavuutta ja kestävyyttä tai vähentää pellon raivaustarvetta).

1 piste: Hanke vähentää jonkin verran kasvihuonekaasujen päästöjä ja/tai lisää hiilinieluja/ tehostaa niiden toimintaa (esimerkiksi tuottaa energiatehokkaita rakennus- ja logistiikkaratkaisuja, hyödyntää parhaan käytettävissä olevan tekniikan (BAT) mahdollisuuksia, syrjäyttää fossiilisten polttoaineiden käyttöä, edistää lannan ja muiden orgaanisten aineiden hyödyntämistä, käyttää soveltuvin osin hiilineutraaleja ja/tai hiiltä sitovia rakennusmateriaaleja, parantaa peltojen vesitalouden toimivuutta, parantaa eläinten tuottavuutta ja kestävyyttä tai vähentää pellon raivaustarvetta).

0 pistettä: Hanke ei vähennä kasvihuonekaasujen päästöjä eikä lisää hiilinieluja tai tehosta niiden toimintaa.

*Kriteereistä 1 (vaikutus ympäristöön) ja 2 (vaikutus ilmastoon) on saatava yhteensä vähintään yksi piste.

3. Vaikutus tuotanto-olosuhteisiin

3 pistettä: Hanke parantaa merkittävästi tilan tuotanto-olosuhteita (esimerkiksi toiminnallisuutta, bioturvaa, eläinten hyvinvointia, peltojen kuivatustilaa).

2 pistettä: Hanke parantaa tilan tuotanto-olosuhteita (esimerkiksi toiminnallisuutta, bioturvaa, eläinten hyvinvointia, peltojen kuivatustilaa).

1 piste: Hanke parantaa jonkin verran tilan tuotanto-olosuhteita (esimerkiksi toiminnallisuutta, bioturvaa, eläinten hyvinvointia, peltojen kuivatustilaa).

0 pistettä: Hanke ei paranna tilan tuotanto-olosuhteita.

4. Vaikutus tuen kohteena olevan yrityksen talouteen ja kilpailukykyyn

3 pistettä: Hakemus osoittaa hankkeen olevan erittäin kannattava ja parantavan merkittävästi maatilan taloudellista tulosta.

Hakemus osoittaa, että suunniteltu investointi parantaa merkittävästi yrityksen hintakilpailukykyä tai laadullista kilpailukykyä.

2 pistettä: Hakemus osoittaa hankkeen olevan kannattava ja parantavan maatilan taloudellista tulosta.

Hakemus osoittaa, että suunniteltu investointi parantaa yrityksen hintakilpailukykyä tai laadullista kilpailukykyä.

1 piste: Hakemus osoittaa hankkeen olevan jokseenkin kannattava ja parantavan maatilan taloudellista tulosta jonkin verran.

Hakemus osoittaa, että suunniteltu investointi parantaa jonkin verran yrityksen hintakilpailukykyä tai laadullista kilpailukykyä.

0 pistettä: Hakemus ei osoita, että suunniteltu investointi parantaisi kannattavuutta/ yrityksen taloudellista tulosta tai kilpailukykyä.

4.3 Maatalouden aloitustuki

1. Yritystoiminnan taloudelliset edellytykset

3 pistettä: Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen maatalon kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella tilan taloudelliset toimintaedellytykset ovat keskimääräistä paremmat. Aloitettavalla maatalouden yritystoiminnalla on erittäin suuri merkitys hakijan tulevassa kokonaistulonmuodostuksessa.

2 pistettä: Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen maatalon kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella tilan taloudelliset toimintaedellytykset ovat hyvät. Aloitettavalla maatalouden yritystoiminnalla on olennainen merkitys hakijan tulevassa kokonaistulonmuodostuksessa.

1 piste: Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen maatalon kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella tilan taloudelliset toimintaedellytykset ovat tyydyttävät. Aloitettavalla maatalouden yritystoiminnalla on jonkin verran merkitystä hakijan tulevassa kokonaistulonmuodostuksessa.

0 pistettä: Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen maatalon kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen perusteella tilan taloudelliset toimintaedellytykset ovat heikot. Aloitettavalla maatalouden yritystoiminnalla ei ole merkitystä hakijan tulevassa kokonaistulonmuodostuksessa.

2. Tilan tuotantoedellytykset

3 pistettä: Tilan tuotanto-olosuhteet (sijainti, viljelyala, tilusrakenne, maalajit, vesitalous, työvoima, yhteistyöverkostot, rakennukset, teknologia) mahdollistavat suunnitellun toiminnan erittäin hyvin.

2 pistettä: Tilan tuotanto-olosuhteet (sijainti, viljelyala, tilusrakenne, maalajit, vesitalous, työvoima, yhteistyöverkostot, rakennukset, teknologia) mahdollistavat suunnitellun toiminnan.

1 piste: Tilan tuotanto-olosuhteet (sijainti, viljelyala, tilusrakenne, maalajit, vesitalous, työvoima, yhteistyöverkostot, rakennukset, teknologia) soveltuvat suunniteltuun toimintaan kohtuullisten kehittämistoimien jälkeen.

0 pistettä: Tilan tuotanto-olosuhteet eivät sovellu suunniteltuun toimintaan.

3. Tilan kehittämistoimet ja toiminnan kestävyys

3 pistettä: Liiketoimintasuunnitelmassa esitetyt tilan kehittämistoimet ovat hyvin realistiset ja lähtötilanne huomioiden helposti toteutettavissa. Toimien toteutuessa tilalla on erinomaiset mahdollisuudet taloudellisesti ja ekologisesti kestävään toimintaan.

2 pistettä: Liiketoimintasuunnitelmassa esitetyt tilan kehittämistoimet ovat realistiset ja lähtötilanne huomioiden toteutettavissa. Toimien toteutuessa tilalla on hyvät mahdollisuudet taloudellisesti ja ekologisesti kestävään toimintaan.

1 piste: Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen tilan kehittämistoimien toteutumiseen liittyy lähtötilanne huomioiden haasteita. Toimien toteutuessa tilalla on mahdollisuudet taloudellisesti ja ekologisesti kestävään toimintaan.

0 pistettä: Liiketoimintasuunnitelmassa esitettyjen tilan kehittämistoimien toteutuminen ei ole realistista.

5. Ei-tuotannollisten kosteikkoinvestointien valintaperusteet

5.1 Yleiset periaatteet

Yleiset periaatteet sisältyvät ei-tuotannollisia investointeja koskevaan asetukseen:

14 § Arvio hankkeen merkityksestä ympäristölle investointikorvausta myönnettäessä

Investointikorvauksella rahoitettavien kohteiden valinnassa käytetään valintakriteerejä, joiden avulla arvioidaan investointihankkeen merkitystä ympäristölle. Arvioitaessa hankkeen merkitystä ympäristölle investointikorvausta myönnettäessä otetaan huomioon:

- 1) *etukäteen tiedossa oleva toimenpidetarve kohteessa;*
- 2) *kohteeseen tehtävän investoinnin merkitys maatalouden ympäristönsuojelussa tai ilmastonmuutoksen hillinnässä;*
- 3) *kohteen mitoitus ja rajaust;*
- 4) *hankkeen arvioitu vaikuttavuus;*
- 5) *hankkeen kustannustehokkuus.*

5.2 Valintaperusteiden yksilöinti ja soveltaminen

Asetusta tarkemmat perusteet:

Investoinnin tukikelpoisuusehdot täyttävillä hakemuksilla tehdään pisteytys alla kuvattujen valintaperusteiden avulla. Rahoitettavaksi hyväksyttävän hankkeen on saatava jokaisesta kysymyksestä vähintään yksi piste. Rahoitusta on käytettävissä CAP-suunnitelmassa esitetty määrä vuosittain ja toimenpiteelle on määritelty vuosittainen tuotostavoite (investointeja/vuosi). Eniten pisteitä saaneet hakemukset rahoitetaan määrärahan sallimassa laajuudessa ottaen huomioon vuosittainen tuotostavoite. Osa hyväksytyistä investoinneista voi käytännössä jäädä toteuttamatta, mikä voidaan ottaa huomioon rahoitettavien investointien määrässä. Pisteytys tehdään ELY-keskuksissa hakemusten ja niihin sisältyvän suunnitelman perusteella. Pisteytyksen perusteella valitaan valtakunnan tasolla eniten pisteitä saaneet investoinnit rahoitettavaksi määrärahan sallimissa rajoissa.

Hakijan tulee ilmoittaa hakemuksessa investoinnin päätavoite. Päätavoitteen mukaan hakemukseen sovelletaan valintaperusteista eri pisteytystä. Eri päätavoitteissa pisteytyksen painotukset ovat erilaiset.

- Jos investoinnin päätavoite on maatalouden vesiensuojelu (= kosteikot, kosteikkoketjut, tulva-alueet ja -tasanteet, uomien luonnontilan parantaminen, kaksitasouomat), sovelletaan vesiensuojelua koskevaa pisteytystä
- Jos investoinnin päätavoite monimuotoisuuden on edistäminen (= kosteikot, kosteikkoketjut, tulva-alueet ja -tasanteet, uomien luonnontilan parantaminen, kaksitasouomat, joiden päätarkoitus ei ole vesiensuojelu) sovelletaan luonnon monimuotoisuutta koskevaa pisteytystä.
- Jos investoinnin päätavoite on ilmastonmuutoksen hillintä kasvihuonekaasupäästöjä vähentämällä (= kosteikoksi tai suonkaltaiseksi alueeksi vetettävät turvepellot, jotka poistetaan viljelystä), sovelletaan ilmastonmuutoksen hillintää koskevaa pisteytystä.

Hakemukset, joiden päätavoitteena on maatalouden vesiensuojelu

Peruste 1. Miten hyvin kohteen toimenpidetarve tunnetaan etukäteen.

3 pistettä: Kohde sijaitsee valuma-alueella, jossa vesien tila on luokiteltu heikommaksi kuin hyvä-luokka. **Lisäksi** kohteen maatalouden vesiensuojeluun liittyvä toimenpidetarve on tunnistettu vesienhoitosuunnitelmissa tai suoja-
vyöhyke-, kosteikko- tai luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmassa tai muussa viranomaisen tai tutkimuslaitoksen laatimassa kosteikkojen tarkoituksenmukaista sijaintia selvittäneessä alueellisessa suunnitelmassa **tai** investointi parantaa Saaristomeren, Selkämeren tai muun tyydyttävässä tai sitä heikommassa ekologisessa tilassa olevan rannikkoalueen vesien tilaa **tai** kohteeseen rajautuvien peltojen fosforiluokka on enintään viisi vuotta vanhassa viljavuusanalyysissä todettu pääosin korkeaksi tai arveluttavan korkeaksi **tai** kohteeseen rajautuvat pellot ovat vähintään 15 %:in kaltevuuden tai maalajin takia herkkiä valumavesien aiheuttamalle eroosiolle. (Peltojen 15 % kaltevuus on osoitettu Vipu-sovelluksessa.)

2 pistettä: Kohteen maatalouden vesiensuojeluun liittyvä toimenpidetarve on tunnistettu vesienhoitosuunnitelmissa tai suoja-
vyöhyke-, kosteikko- tai luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmassa tai muussa viranomaisen tai tutkimuslaitoksen laatimassa kosteikkojen tarkoituksenmukaista sijaintia selvittäneessä alueellisessa suunnitelmassa **tai** kohteeseen rajautuvien peltojen fosforiluokka on enintään viisi vuotta vanhassa viljavuusanalyysissä todettu pääosin korkeaksi tai arveluttavan korkeaksi **tai** kohteeseen rajautuvat pellot ovat vähintään 15 %:in kaltevuuden tai maalajin takia herkkiä valumavesien aiheuttamalle eroosiolle. (Peltojen 15 % kaltevuus on osoitettu Vipu-sovelluksessa.)

1 piste: Kohteen toimenpidetarpeesta on olemassa muun maatalouden vesiensuojeluun perehtyneen asiantuntijan kuin viranomaisen tai tutkimuslaitoksen laatima asiantunteva selvitys, jossa on todettu investoinnin suunnitelman kaltainen toimenpidetarve maatalouden vesiensuojelun edistämiseksi.

0 pistettä: Kohteella ei ole maatalouden vesiensuojeluun liittyvää tunnistettua toimenpidetarvetta tai asiasta ei ole riittävää tietoa tai hakemukseen liitetty suunnitelma ja hallinnon saatavissa olevat tiedot eivät ole riittäviä valintaperusteen arviointiin

Peruste 2. Mikä on kohteeseen tehtävän investoinnin merkitys maatalouden vesiensuojelussa?

3 pistettä: Yläpuolisella valuma-alueella peltoa on vähintään 40 prosenttia. Lisäksi yläpuolisella valuma-alueella on huomattavaa maatalouden aiheuttamaa kuormitusta, kuten suuri osuus lohkoja, joille levitetään lantaa, virtsaa tai näistä erotettuja jakeita tai valuma-alueella on merkittävää pelloilta tulevaa ravinne- tai kiintoaineskuormitusta. **Tai** yläpuolisella valuma-alueella peltoa on 10–39 prosenttia, mutta investointi parantaa Saaristomeren, Selkämeren tai muun tyydyttävässä tai sitä heikommassa ekologisessa tilassa olevan rannikkoalueen vesien tilaa.

2 pistettä: Yläpuolisella valuma-alueella peltoa on 10–39 prosenttia. Lisäksi yläpuolisella valuma-alueella on huomattavaa maatalouden aiheuttamaa kuormitusta, kuten suuri osuus lohkoja, joille levitetään lantaa, virtsaa tai näistä erotettuja jakeita tai alueella on merkittävää pelloilta tulevaa ravinne- tai kiintoaineskuormitusta **Tai** uoman rakentamiseen ja muotoon liittyvän investoinnin (=kaksitasouomat, tulvatasanteet, uoman luonnontilan parantaminen) avulla voidaan merkittävästi parantaa maatalouden vesiensuojelua valuma-alueella.

1 piste: Yläpuolisella valuma-alueella on peltoa 10 % tai yli, mutta maatalouden aiheuttama kuormitus ei ole alueella kovin merkittävää. Investointi kuitenkin parantaa ainakin paikallisesti merkittävästi maatalouden aiheuttaman eroosion torjuntaa tai ehkäisee maatalouden aiheuttamaa paikallista ravinnekuormitusta. **Tai** uoman rakentamiseen ja muotoon liittyvän investoinnin (=kaksitasouomat, tulvatasanteet, uoman luonnontilan parantaminen) avulla voidaan parantaa maatalouden vesiensuojelua merkittäväällä tavalla paikallisesti.

0 pistettä: Yläpuolisella valuma-alueella on peltoa alle 10 %, vaikka kyse on investoinnista, jonka ei-tuotannollisia investointeja koskevan asetuksen mukaan tulee täyttää yläpuolista valuma-aluetta koskeva pelto-osuuden vaatimus. **Tai** kohde ei merkittävästi edistä maatalouden vesiensuojelua **tai** investointi kohdistuu vain maatalouden pistekuormitukseen **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä investoinnin merkityksen arviointiin.

Peruste 3. Kohteen mitoitusrajaus

3 pistettä: Kohde on 2 prosenttia tai enemmän valuma-alueen pinta-alasta **ja** kohteen rajausta on tarkoituksenmukainen maatalouden vesiensuojelun kannalta.

2 pistettä: Kohde on 1,5-1,99 prosenttia valuma-alueen pinta-alasta **ja** kohteen rajausta on tarkoituksenmukainen maatalouden vesiensuojelun kannalta **tai** uomaa koskeva investointi muodostaa maatalouden vesiensuojelun kannalta tarkoituksenmukaisen ja paikallista laajemman kokonaisuuden.

1 piste: Kohde on 1 prosenttia tai enemmän valuma-alueen pinta-alasta, kun lasketaan mukaan alueella jo olevat kosteikot **ja** kohteen rajausta on tarkoituksenmukainen maatalouden vesiensuojelun kannalta **tai** uomaa koskeva investointi on pienimuotoinen tai epäyhtenäinen kokonaisuus, mutta paikallisesti tarkoituksenmukainen vesiensuojelun kannalta.

0 pistettä: Kohde on alle 1 prosenttia valuma-alueen pinta-alasta, eikä kyseessä ole uomaa koskeva investointi **tai** uomaa koskeva investointi ei ole mitoitukseltaan sellainen, että se merkittävästi edistäisi edes paikallista maatalouden vesiensuojelua **tai** kohteen rajausta ei ole tarkoituksenmukainen maatalouden vesiensuojelun kannalta **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä kohteen mitoituksen ja rajauksen arviointiin.

Peruste 4. Investoinnin arvioitu vaikuttavuus

3 pistettä: Kohde vaikuttaa merkittäväällä tavalla päätavoitteeseensa maatalouden vesiensuojeluun **ja** on lisäksi monivaikutteinen, **eikä** investoinnista ei ole haittaa ympäröivälle maankäytölle. Investointi edistää maatalouden vesiensuojelun lisäksi merkittävästi myös luonnon monimuotoisuutta tai ilmastonmuutoksen hillintää. Suunnitelma on tavoitteeseen nähden tarkoituksenmukainen.

2 pistettä: Vaikutus kohdistuu vain päätavoitteeseen maatalouden vesiensuojeluun, mutta vaikutus siihen on merkittävä, **eikä** investoinnista ole haittaa ympäröivälle maankäytölle. Suunnitelma on tavoitteeseen nähden tarkoituksenmukainen.

1 piste: Vaikutus päätavoitteeseen maatalouden vesiensuojeluun ei ole kovin merkittävä, mutta yhteisvaikutus on tarkoituksenmukainen, kun otetaan huomioon maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämisen- tai ilmastonmuutoksen hillinnän tavoitteet, **eikä** investoinnista ole haittaa ympäröivälle maankäytölle. Suunnitelma on tavoitteeseen nähden pääasiassa tarkoituksenmukainen.

0 pistettä: Investoinnilla on vain vähän merkitystä maatalouden vesiensuojelulle, eikä sillä ole erityistä merkitystä maatalousluonnon monimuotoisuudelle tai ilmastonmuutoksen hillinnälle **tai** kohde on ympäristön ja luonnonhoidon kannalta tarkoituksenmukainen jo ilman investointia **tai** investoinnista on haittaa ympäröivälle maankäytölle tai veden saatavuudelle **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä vaikuttavuuden laadun arviointiin.

Peruste 5. Investoinnin kustannustehokkuus

3 pistettä: Investoinnin suunnitelmaan on valittu tarkoituksenmukainen kustannustehokas toteutus **ja** investoinnin kustannus on tarkoituksenmukainen suhteessa investoinnin laajuuteen ja suunnitelmaan kirjatun työn ja toimenpiteiden määrään. **Lisäksi** investointi on kustannustehokas verrattuna saavutettavaan vaikuttavuuteen ja tunnistettuun toimenpidetarpeeseen.

2 pistettä: Investoinnin suunnitelmaan ei ole valittu kustannustehokasta toteutusta (esimerkiksi on valittu perustaminen kaivamalla, vaikka on arvioitavissa, että perustaminen patoamalla olisi mahdollista), mutta tehdyt valinnat ovat perusteltavissa kohteen vaikealla sijainnilla, luonnonolosuhteilla, turvallisen toteutuksen erityisvaatimuksilla tai investoinnin vaikuttavuuden merkittäväällä parantumisella ja investoinnin kustannus on perustelut huomioon ottaen tarkoituksenmukainen suhteessa investoinnin laajuuteen ja suunnitelmaan kirjatun työn ja toimenpiteiden määrään.

1 piste: Investoinnin suunnitelmaan ei ole valittu kustannustehokasta toteutusta (esimerkiksi on valittu perustaminen kaivamalla, vaikka on arvioitavissa, että perustaminen patoamalla olisi ollut mahdollista) **tai** valitut toimenpiteet ovat jossain määrin ylimitoitettuja suhteessa investoinnin laajuuteen tai suunnitelmaan kirjatun työn ja tavoitteiden määrään. Vastaava vaikuttavuus olisi saavutettavissa pienemmillä kustannuksilla tai vähemmällä työmäärällä kuin mitä suunnitelmassa on esitetty. Investoinnilla voidaan kuitenkin saavuttaa melko hyvä vaikuttavuus suhteessa kustannukseen.

0 pistettä: Investoinnin suunnitelmaan kirjattu työ ja/tai toimenpiteet ja/tai niistä kustannus eivät ole tarkoituksenmukaisia investoinnin toteuttamiselle **tai** ne ovat epärealistiset suhteessa kohteen mitoitukseen tai tavoiteltuun vaikuttavuuteen **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä kustannustehokkuuden arviointiin.

Hakemukset, joiden päätavoite on luonnon monimuotoisuuden edistäminen

Peruste 1. Miten hyvin kohteen toimenpidetarve tunnetaan etukäteen.

3 pistettä: Kohteen toimenpidetarve on tunnistettu vesienhoitosuunnitelmissa tai suojavaähyke-, kosteikko- tai luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelmassa tai muussa kosteikkojen tarkoituksenmukaista sijaintia selvittäneessä, viranomaisen tai tutkimuslaitoksen laatimassa alueellisessa suunnitelmassa tai vastaavassa **tai** kohteesta tai sen lähialueesta on olemassa Natura-alueen tai suojelualueen hoitosuunnitelma, jonka tavoitteita investointi edistää.

2 pistettä: Kohteeseen rajautuvat tai niiden läheisyydessä olevat pellot kuuluvat ympäristösitoumuksen lintupellot-toimenpiteen kohdentamisalueeseen **tai** kohteeseen rajautuvilla pelloilla on ympäristösitoumuksen mukaista suojavaähykettä **tai** kohteen läheisyydessä on alueita, joita koskee ympäristösopimus maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidosta **tai** kohteesta on viranomaisen inventoimaa lajisto tai luontotyyppitietoa, joka puoltaa investoinnin toteuttamista **ja** investointi on maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämisen kannalta tarkoituksenmukainen.

1 piste: Kohteesta ei ole tarkempaa ennakkotietoa, mutta kohde parantaa maatalousluonnon monimuotoisuutta täydentämällä maatalousvaikutteisen alueen jo olemassa olevaa kosteikkoketjua tai uomien luonnontilan parantamiseksi tehtyjä toimenpiteitä tai vastaavaa jo valmistunutta maatalousympäristön kunnostusta.

0 pistettä: Kohteen investointitarpeesta maatalousluonnon monimuotoisuuden kannalta ei ole saatavissa tietoa **tai** ennakkotiedon mukaan erityistä investointitarvetta ei ole, esimerkiksi alueella tai sen läheisyydessä on jo vastaavaa elinympäristöä runsaasti.

Peruste 2. Mikä on kohteeseen tehtävän investoinnin merkitys maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämisessä?

3 pistettä: Kohde sijaitsee alueella, jolla kosteikkoympäristöä tai peltoaukeaa halkovia ojia ja piennaralueita on melko vähän **ja** kohteella voidaan merkittävästi edistää uhanalaista tai silmälläpidettävää kosteikkojen, uomien tai niiden reuna-alueiden lajistoa **tai** kohteen perustamisella voidaan vähentää luonnonvaraisten kurkien, hanhien tai joutsenten aiheuttamia muutonaikaisia haittoja viljelyksillä.

2 pistettä: Kohde sijaitsee alueella, jolla kosteikkoympäristöä tai peltoaukeaa halkovia ojia ja piennaralueita on melko vähän **tai** kohteella voidaan merkittävästi edistää uhanalaista tai silmälläpidettävää kosteikkojen, uomien tai niiden reuna-alueiden lajistoa

1 piste: Alueella on melko runsaasti kosteikkoympäristöä, mutta kohteen perustaminen edistää kuitenkin alueen maatalousluonnon monimuotoisuutta. Investoinnin ei odoteta erityisesti hyödyttävän uhanalaista tai silmälläpidettävää lajistoa, mutta kohteella on merkitystä tavanomaiselle lajistolle **tai** investoinnin tarkoitus on edistää tiedon levittämistä maatalousluonnon monimuotoisuudesta.

0 pistettä: Kohde ei edistä luonnon monimuotoisuutta tai alueella on jo vastaavaa elinympäristöä runsaasti **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä investoinnin merkityksen arviointiin.

Peruste 3. Kohteen mitoitus/rajaus

3 pistettä: Kohteen mitoitus ja rajaus ovat toimivia monimuotoisuusvaikutusten saavuttamiseen **ja** kohde on kooltaan yli 2 hehtaaria.

2 pistettä: Kohteen mitoitus edistää monimuotoisuutta, mutta kohde on alle 2 hehtaaria **ja** kohteen rajaus on tarkoituksenmukainen.

1 piste: Kohde edistää mitoitukseltaan monimuotoisuutta, mutta mitoituksessa tai rajauksessa on puutteita, jotka haittaavat monimuotoisuuden edistämistä.

0 pistettä: Kohde ei ole riittävän suuri tai alueen rajaus ei ole tarkoituksenmukainen, jotta se tavanomaista enemmän edistäisi maatalousluonnon monimuotoisuutta **tai** kohde sijaitsee alueella, jossa luontaisia tai perustettuja kosteikkoja on runsaasti **tai** kohde sijaitsee ja rajautuu siten, että sen perustamisella ei voi katsoa olevan yhteyttä maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuden edistämiseen **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä kohteen mitoituksen ja rajauksen arviointiin.

Peruste 4. Investoinnin arvioitu vaikuttavuus

3 pistettä: Kohde vaikuttaa merkittäväällä tavalla päätavoitteeseensa, maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämiseen **ja** on lisäksi monivaikutteinen, **eikä** investoinnista ei ole haittaa ympäröivälle maankäytölle. Investointi edistää maatalousluonnon monimuotoisuuden lisäksi merkittävästi myös vesiensuojelua tai ilmastonmuutoksen hillintää. Suunnitelma on tavoitteeseen nähden tarkoituksenmukainen.

2 pistettä: Vaikutus kohdistuu vain päätavoitteeseen maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämiseen, mutta vaikutus siihen on merkittävä, eikä investoinnista ole haittaa ympäröivälle maankäytölle. Suunnitelma on tavoitteeseen nähden tarkoituksenmukainen.

1 piste: Vaikutus päätavoitteeseen ei ole kovin merkittävä, mutta yhteisvaikutus on tarkoituksenmukainen, kun otetaan huomioon muut maatalouden vesiensuojelun edistämisen- tai ilmastonmuutoksen hillinnän tavoitteet, **eikä** investoinnista ole haittaa ympäröivälle maankäytölle. Suunnitelma on tavoitteeseen nähden pääasiassa tarkoituksenmukainen.

0 pistettä: Investoinnilla on vain vähän merkitystä maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämiseksi, eikä sillä ole erityistä merkitystä maatalouden vesiensuojelulle tai ilmastonmuutoksen hillinnälle edistämiseksi **tai** kohde on ympäristön ja luonnonhoidon kannalta tarkoituksenmukainen jo ilman investointia **tai** investoinnista on haittaa ympäröivälle maankäytölle tai veden saatavuudelle **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä vaikuttavuuden laadun arviointiin.

Peruste 5. Investoinnin kustannustehokkuus

3 pistettä: Investoinnin suunnitelmaan on valittu tarkoituksenmukainen kustannustehokas toteutus **ja** investoinnin kustannus on tarkoituksenmukainen suhteessa investoinnin laajuuteen ja suunnitelmaan kirjatun työn ja toimenpiteiden määrään. **Lisäksi** investointi on kustannustehokas verrattuna saavutettavaan vaikuttavuuteen ja tunnistettuun toimenpidetarpeeseen.

2 pistettä: Investoinnin suunnitelmaan ei ole valittu kustannustehokasta toteutusta (esimerkiksi on valittu perustaminen kaivamalla, vaikka on arvioitavissa, että perustaminen patoamalla olisi mahdollista), mutta tehdyt valinnat ovat perusteltavissa kohteen vaikealla sijainnilla, luonnonolosuhteilla, turvallisen toteutuksen erityisvaatimuksilla tai investoinnin vaikuttavuuden merkittäväällä parantumisella ja investoinnin kustannus on perustelut huomioon ottaen tarkoituksenmukainen suhteessa investoinnin laajuuteen ja suunnitelmaan kirjatun työn ja toimenpiteiden määrään.

1 piste: Investoinnin suunnitelmaan ei ole valittu kustannustehokasta toteutusta (esimerkiksi on valittu perustaminen kaivamalla, vaikka on arvioitavissa, että perustaminen patoamalla olisi ollut mahdollista) **tai** valitut toimenpiteet ovat jossain määrin ylimitoitettuja suhteessa investoinnin laajuuteen tai suunnitelmaan kirjatun työn ja tavoitteiden määrään. Vastaava vaikuttavuus olisi saavutettavissa pienemmillä kustannuksilla tai vähemmällä työmäärällä kuin mitä suunnitelmassa on esitetty. Investoinnilla voidaan kuitenkin saavuttaa melko hyvä vaikuttavuus suhteessa kustannukseen.

0 pistettä: Investoinnin suunnitelmaan kirjattu työ ja/tai toimenpiteet ja/tai niistä kustannus eivät ole tarkoituksenmukaisia investoinnin toteuttamiselle **tai** ne ovat epärealistiset suhteessa kohteen mitoitukseen tai tavoiteltuun vaikuttavuuteen **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä kustannustehokkuuden arviointiin.

Hakemukset, joiden päätavoite on ilmastonmuutoksen hillintä

Peruste 1. Miten hyvin kohteen toimenpidetarve tunnetaan etukäteen.

3 pistettä: Turvepelto on tunnistettu turvepeltojen ilmastotoimenpiteitä koskevassa suunnitelmassa tai vastaavassa suunnitelmassa hyvin vettämiseen soveltuvaksi kohteeksi **tai** ala sijaitsee Natura-2000- tai suojelualueen yhteydessä.

2 pistettä: Turvepelto on tunnistettu turvepeltojen ilmastotoimenpiteitä koskevassa suunnitelmassa tai vastaavassa suunnitelmassa vettämiseen soveltuvaksi kohteeksi.

1 piste: Turvepelto voidaan hakemuksen suunnitelmassa esitettyjen tietojen perusteella arvioida ominaisuuksiensa, kuten turpeen paksuuden, pellon sijainnin ja vesitalouden, perusteella soveltuvan vettämiseen.

0 pistettä: Kohde ei ole turvemaata **tai** turvemaata on niukasti **tai** kohteen maalajimääritys on epävarma tai tieto puuttuu **tai** kohteesta saatavissa olevat tiedot eivät puolla kohteen soveltumista vettämiseen.

Peruste 2. Mikä on kohteeseen tehtävän investoinnin merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä maatalouden osalta?

3 pistettä: Turvepelto on paksuturpeinen (turvetta yli 60 cm syvyydeltä) tai lähes kokonaan paksuturpeinen ja lohko ei ole ollut tuotantokasvien viljelyssä viimeiseen viiteen vuoteen.

2 pistettä: Turvepelto on kokonaan (turvetta yli 60 cm syvyydeltä) tai lähes kokonaan paksuturpeinen, mutta lohko on ollut tuotantokasvien viljelyssä viiden vuoden sisällä vähintään kerran tai lohko on osin ohutturpeinen, lohko ei kuitenkaan ole kivennäismaata.

1 piste: Kohde on turvepeltoa, mutta se on pääosin ohutturpeinen, ei kuitenkaan kivennäismaata **tai** kohde on entinen turvetuotantoalue. Kohteen vedenpinnan nostamisella voidaan kuitenkin saavuttaa ilmastohyötyjä.

0 pistettä: Kohde on osin tai kokonaan muuta kuin turvepeltoa, eikä kohteen vedenpinnan nosto edistäisi ilmastonmuutoksen hillintää **tai** vedenpinnan nosto aiheuttaa merkittävää haittaa lähialueille **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä investoinnin merkityksen arviointiin.

Peruste 3. Kohteen mitoitus/rajaus

3 pistettä: Kohde on vähintään 15 hehtaarin kokoinen yhtenäinen turvepeltoa oleva kokonaisuus, johon veden pinnan nosto vaikuttaa kokonaisuudessaan **ja** investointi on hyvin sovitettu yhteen ympäröivän maankäytön kanssa.

2 pistettä: Kohde on alle 15 hehtaarin kokoinen yhtenäinen kokonaisuus turvepeltoa oleva kokonaisuus, johon vedenpinnan nosto vaikuttaa kokonaisuudessaan **ja** investointi on hyvin sovitettu yhteen ympäröivän maankäytön kanssa.

1 piste: Vedenpinnan nosto ei tule vaikuttamaan tarkoituksenmukaisella tavalla investoinnin koko alueella **tai** veden riittävyys vedenpinnan nostoa varten on epävarmaa. Kohteen vedenpinnan nostamisella voidaan kuitenkin saavuttaa ilmastohyötyjä.

0 pistettä: Kohteen mitoitus tai rajausta eivät ole tarkoituksenmukaisia alueen pienen koon tai toiminnallisten haasteiden takia. Esimerkiksi vedenpinnan nosto saattaisi vaikuttaa suunnitelman rajaamaa aluetta laajemmalle aiheuttaen

haittaa muulle maankäytölle tai investointi aiheuttaisi veden vähyyttä alapuolisella alueella. **Tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä kohteen mitoituksen ja rajauksen arviointiin.

Peruste 4. Investoinnin arvoitu vaikuttavuus

3 pistettä: Kohde vaikuttaa merkittäväällä tavalla päätavoitteeseensa ilmastonmuutoksen hillintään ja on lisäksi monivaikutteinen, **eikä** investoinnista ei ole haittaa ympäröivälle maankäytölle. Investointi edistää ilmastonmuutoksen hillinnän lisäksi merkittävästi myös vesiensuojelua tai maatalousluonnon monimuotoisuutta. Suunnitelma on tavoitteeseen nähden tarkoituksenmukainen.

2 pistettä: Vaikutus kohdistuu vain päätavoitteeseen ilmastonmuutoksen hillintään, mutta vaikutus siihen on merkittävä **eikä** investoinnista ole haittaa ympäröivälle maankäytölle. Suunnitelma on tavoitteeseen nähden tarkoituksenmukainen.

1 piste: Vaikutus päätavoitteeseen ei ole kovin merkittävä, mutta yhteisvaikutus on tarkoituksenmukainen, kun otetaan huomioon muut maatalouden vesiensuojelun tai maatalousluonnon monimuotoisuuden edistämien tavoitteet, **eikä** investoinnista ole haittaa ympäröivälle maankäytölle. Suunnitelma on tavoitteeseen nähden pääasiassa tarkoituksenmukainen.

0 pistettä: Investoinnilla on vain vähän merkitystä ilmastotoimenpiteenä, eikä sillä ole erityistä merkitystä tai maatalousluonnon monimuotoisuuden tai maatalouden vesiensuojelun edistämiseksi **tai** kohde on ympäristön ja luonnonhoidon kannalta tarkoituksenmukainen jo ilman investointia **tai** investoinnista on haittaa ympäröivälle maankäytölle tai veden saatavuudelle **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä vaikuttavuuden laadun arviointiin.

Peruste 5. Investoinnin kustannustehokkuus

3 pistettä: Investoinnin suunnitelmaan on valittu tarkoituksenmukainen kustannustehokas toteutus **ja** investoinnin kustannus on tarkoituksenmukainen suhteessa investoinnin laajuuteen ja suunnitelmaan kirjatun työn ja toimenpiteiden määrään. **Lisäksi** investointi on kustannustehokas verrattuna saavutettavaan vaikuttavuuteen ja tunnistettuun toimenpidetarpeeseen.

2 pistettä: Investoinnin suunnitelmaan ei ole valittu kustannustehokkainta toteutusta (esimerkiksi on valittu perustaminen kaivamalla, vaikka on arvioitavissa, että perustaminen patoamalla olisi mahdollista), mutta tehdyt valinnat ovat perusteltavissa kohteen vaikealla sijainnilla, luonnonolosuhteilla, turvallisen toteutuksen erityisvaatimuksilla tai investoinnin vaikuttavuuden merkittäväällä parantumisella ja investoinnin kustannus on perustelut huomioon ottaen tarkoituksenmukainen suhteessa investoinnin laajuuteen ja suunnitelmaan kirjatun työn ja toimenpiteiden määrään.

1 piste: Investoinnin suunnitelmaan ei ole valittu kustannustehokkainta toteutusta (esimerkiksi on valittu perustaminen kaivamalla, vaikka on arvioitavissa, että perustaminen patoamalla olisi ollut mahdollista) **tai** valitut toimenpiteet ovat jossain määrin ylimitoitettuja suhteessa investoinnin laajuuteen tai suunnitelmaan kirjatun työn ja tavoitteiden määrään. Vastaava vaikuttavuus olisi saavutettavissa pienemmillä kustannuksilla tai vähemmällä työmäärällä kuin mitä suunnitelmassa on esitetty. Investoinnilla voidaan kuitenkin saavuttaa melko hyvä vaikuttavuus suhteessa kustannukseen.

0 pistettä: Investoinnin suunnitelmaan kirjattu työ ja/tai toimenpiteet ja/tai niistä kustannus eivät ole tarkoituksenmukaisia investoinnin toteuttamiselle **tai** ne ovat epärealistiset suhteessa kohteen mitoitukseen tai tavoiteltuun vaikuttavuuteen **tai** suunnitelman laatu ei ole riittävä kustannustehokkuuden arviointiin.

VN/6259/2023-MMM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: